

RAPORT Z WIZYTACJI **(ocena programowa)**

**dokonanej w dniach 8-9 grudnia 2014 r. na kierunku „politologia” prowadzonym
w obszarze nauk społecznych na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia
o profilu ogólnoakademickim na Wydziale Nauk Społecznych
Uniwersytetu Gdańskiego**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr hab. Krzysztof Szewior – członek PKA

członkowie:

dr hab. Tadeusz Wallas – ekspert PKA

prof. dr hab. Alicja Stępień - Kuczyńska – ekspert PKA

doc. dr Jolanta Urbanovic – ekspert międzynarodowy PKA

Artur Gawryszewski – ekspert PKA ds. formalno-prawnych

Maja Bednarzewska – ekspert PKA ds. studenckich

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku „politologia” prowadzonym na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Polska Komisja Akredytacyjna po raz trzeci oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku. Szczegółowe informacje dotyczące poprzednich ocen zawiera Załącznik nr 3.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego (ZO) został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię Raportem samooceny oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, przeglądu infrastruktury dydaktycznej oraz oceny losowo wybranych prac etapowych i dyplomowych.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego, za co ZO wyraża podziękowanie.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki*

Uniwersytet Gdański powstał 20 marca 1970 r. z połączenia Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Sopocie, kontynuującej tradycje Wyższej Szkoły Handlu Morskiego w Sopocie działającej od 1945

r. oraz Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku. Składa się z 11 wydziałów, w tym Wydziału Nauk Społecznych, na którym prowadzone jest kształcenie na kierunku „politologia”. Kształcenie na powyższym kierunku studiów zostało uruchomione na mocy Uchwały Nr 25/05 Senatu z dnia 24 marca 2005 r. w sprawie powołania studiów I stopnia (licencjackie) stacjonarnych i niestacjonarnych. Uchwałą Nr 23/06 Senatu z dnia 27 kwietnia 2006 r. uruchomione stacjonarne studia II stopnia, a niestacjonarne zostały uruchomione w 1996 r. (Uchwała Senatu z dnia 25 kwietnia 2006 r.

Zgodnie z *Zarządzeniem Rektora UG nr 67/R/13* Instytut Politologii wchodzi 8 Zakładów: Polityki Publicznej i Społecznej, Systemów Politycznych, Studiów Pozaeuropejskich, Historii Najnowszej i Myśli Politycznej, Stosunków Międzynarodowych i Studiów Strategicznych, Nauki o Bezpieczeństwie, Europeistyki i Nauki o Cywilizacji oraz Teorii Polityki.

Zgodnie z zapisami *Strategii Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego do roku 2020* wprowadzonej Uchwałą Senatu 9/11, uzupełnionej w 2011 r. załącznikiem *Plan zadań*, naczelnymi wartościami Uniwersytetu są: racjonalne dążenie do prawdy poprzez innowacyjne badania naukowe, podążanie za najlepszymi wzorcami nauki światowej, nowoczesne kształcenie służące rozwojowi cywilizacyjnemu i społecznemu, wzajemny szacunek i zaufanie, tolerancja dla różnorodności poglądów oraz solidarność całej społeczności akademickiej.

Strategia Rozwoju Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego na lata 2012-2016 wpisuje się w *Strategię Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego do roku 2020*, stanowi także naturalne przedłużenie dla działalności Instytutu Politologii oraz jego oferty edukacyjnej. Jest ona ponadto należycie powiązana ze specyfiką edukacyjną i badawczą Wydziału Nauk Społecznych, na którym obecnie prowadzi się kształcenie na 11 kierunkach studiów – wszystkie mieszczące się w obszarze nauk społecznych i humanistycznych. Tak przyjęte rozwiązanie stanowi należyte środowisko rozwoju gdańskiej politologii. Gdańska politologia wpisuje się w *Strategię Rozwoju Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego na lata 2012-2016*, a ta w *Strategię Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego do roku 2020*, bowiem wśród strategicznych kierunków rozwoju Wydziału jest poprawa pozycji naukowej jednostki w środowisku naukowym, doskonalenie poziomu kształcenia akademickiego, pogłębienie powiązań sieciowych z podmiotami parającymi się nauką oraz spoza środowiska akademickiego (otoczenie gospodarcze i społeczne). Kierunek kształcenia zapewnia możliwość uzyskania wiedzy ogólnej z zakresu nauk społecznych i humanistycznych poprzez całą gamę kursów, czym dąży się do zapewnienia możliwości opanowania zróżnicowanych umiejętności i dysponowania bogatą i interdyscyplinarną wiedzą ogólną i specjalistyczną kierunkową. Jest to wiedza różnorodna oraz innowacyjna.

- 2) *Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju*

Obecnie realizowany program studiów jest pokłosiem kilkudziesięciu lat aktywności naukowo – dydaktycznej gdańskich historyków i politologów, stałej obecności Wydziału i Instytutu w (szczególnie) krajowym, a także w międzynarodowym obiegu naukowym. Instytut czerpie, z racji swego położenia, inspiracje badawcze i dydaktyczne odnoszące się do basenu Morza Bałtyckiego, relacji międzynarodowych z państwami skandynawskimi czy niemieckiego obszaru językowego. Widać zatem uwzględnianie przeobrażeń sfery społeczno – kulturowej oraz potrzeb otoczenia akademickiego na proces dydaktyczny i badania naukowe. Wpływ społeczności akademickiej na

profil nauczania ujawnia się poprzez bezpośrednie relacje, działalność samorządu studenckiego, aktywność naukową i organizacyjną kół studenckich. W pierwszym etapie określania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku studiów uczestniczyli kierownicy katedr, później – zakładów, przedstawiciele pracowników naukowo-dydaktycznych i administracyjnych. Aktualnie w pracach nad modernizacją programu kształcenia na kierunku politologia, biorą udział osoby wchodzące w skład Rady Instytutu Politologii, Rady Programowej Instytutu Politologii oraz szeroko pojęte grono osób ze społeczności akademickiej – pracownicy naukowo-dydaktyczni, doktoranci, przedstawiciele studentów. Jest to możliwe dzięki wprowadzonemu dyżurowi ds. jakości kształcenia, który służy konsultacjom z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Przedstawiciele różnych środowisk współpracują z Instytutem Politologii, służąc pomocą podczas konsultacji nad prowadzonym procesem kształcenia, prowadzą wykłady i spotkania ze studentami, pomagają w przeprowadzaniu warsztatów i szkoleń dla pracowników naukowo-dydaktycznych.

Wpływ zewnętrzny na proces powstawania programu kształcenia jest zapewniany poprzez środowiskowe konsultacje, gościnne wykłady, spotkania ze studentami, warsztaty i szkolenia politologiczne, organizację praktyk studenckich w administracji państwowej, w zagranicznych korporacjach. Przekazane ZO dokumenty świadczą głównie o woli współpracy, dlatego ZO już w trakcie wizytacji zalecił Instytutowi skoncentrowanie się w tejże współpracy na pozyskiwaniu zwrotnej informacji mogącej przyczynić się do poprawy kultury jakości kształcenia i zarządzania nią, a także poszerzenie palety kooperantów.

Zauważalne jest dążenie do osiągnięcia celów strategicznych, poprzez uczestniczenie poszczególnych naukowców w projektach krajowych oraz międzynarodowych. Jednak analiza koncepcji kształcenia, treści sylabusów oraz statystyka mobilności międzynarodowej nauczycieli akademickich oraz studentów wskazuje na to, że integracja do przestrzeni europejskiej szkolnictwa wyższego oraz badań nie jest wystarczająco rozwinięta. W dążeniu do większego stopnia realizowania celów strategicznych jednostki zaleca się tworzenie instytucyjnego systemu współpracy międzynarodowej oraz systemu wsparcia kadry akademickiej (szczególnie wspieranie pracy w grupach), dążących lub realizujących projekty międzynarodowe.

Studenci biorą udział w procesie ustalania koncepcji kształcenia w sposób formalny – m.in. poprzez uczestnictwo w organach kolegialnych Uczelni. **Rada Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego liczy od 105 do 107 członków, liczba studentów i przedstawicieli doktorantów wynosi 17 osób, zatem ich reprezentacja wynosi mniej niż 20 %.**

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki. Kształcenie w dyscyplinie nauk o polityce stanowi silny filar dydaktyki Wydziału, a Instytut od wielu lat buduje środowisko pomorskiej politologii. Wydział Nauk Społecznych można uznać za naturalne środowisko funkcjonowania Instytutu. Widoczne jest wzajemne środowiskowe oddziaływanie pomiędzy Instytutami, co pozytywnie przekłada się na ofertę edukacyjną, na rozwój dyscypliny i oferty dydaktycznej. Zaleca się jednakże silniejszą intensyfikację kontaktów międzynarodowych.

2) Instytut zapewnia konsensualny sposób budowy i prowadzenia kierunku studiów, poszczególne grupy interesariuszy zostały w działania te włączone incydentalnie lub w sposób trwały. W Instytucie działają stosowne rady będące platformą wymiany poglądów i kreowania profilu

kierunku studiów. Zaleca się dalszą współpracę ukierunkowaną na pozyskiwanie zwrotnej informacji o jakości i warunkach studiowania, a także należytą obecność studentów w ciałach koleżeńskich.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

- 1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania sformułowane dla danego obszaru nauki, z którego kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany*

Studia pierwszego stopnia

Władze Uczelni/Wydziału dostarczyły ZO dokumentację dotyczącą opracowanych efektów kształcenia i kursów realizowanych na kierunku *politologia* w trybach stacjonarnym i niestacjonarnym. Przedstawiona dokumentacja uprawnia do wyciągnięcia wniosków, że efekty kształcenia zostały przygotowane prawidłowo i są zgodne z wymogami formalnymi KRK. W przyjętym ogólnoakademickim profilu kształcenia efekty na studiach pierwszego stopnia kierunku *politologia* są zbieżne z profilem nauczania, zaś w obszarze modułu specjalności odpowiadają kierunkowi kształcenia. Na studiach pierwszego stopnia realizowane są efekty z zakresu nauk społecznych poszerzone o przedmioty o charakterze humanistycznym.

Dla ocenianego kierunku wskazano obszar nauk społecznych, dziedzinę nauki społeczne; efekty kształcenia odnoszą się do dyscypliny nauki o polityce. Są one tożsame z w/w wskazaniem. Biorąc pod uwagę interdyscyplinarny charakter ocenianego kierunku efekty kształcenia rozszerzono o inne z dziedziny nauk humanistycznych jak: filozofia, historia, a także społecznych jak ekonomia. Zatem efekty kształcenia osiągnięte przez studentów, zawarte w kursach odpowiadają kształtowaniu nowoczesnej sylwetki absolwenta, wszechstronnie wykształconego, dobrze odnajdującego się na rynku pracy.

Na kierunku przyjęto prawidłowy podział przyporządkowania efektów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Znajduje to odzwierciedlenie w sylabusach, opisie efektów kształcenia i przyporządkowanych im modułów przedmiotów (Załącznik do Uchwały nr 17/12 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 29 marca 2012r. w sprawie określenia efektów kształcenia na kierunkach studiów na Wydziale Nauk Społecznych). Przewiduje się kształcenie w ramach modułu specjalizacyjnego, dla tego modułu w sposób właściwy przygotowano odpowiednie efekty kształcenia z zaznaczeniem kształtowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Zachodzi zgodność merytoryczna efektów kształcenia pomiędzy poszczególnymi poziomami tj. obszaru, kierunku i modułu kształcenia. Dotyczy to doboru kursów: podstawowe i kierunkowe, specjalizacyjne, fakultatywne oraz moduł językowy. Uzyskiwane w procesie kształcenia przez studentów efekty wiążą się z nabywanym przez absolwentów kierunku umiejętnościami praktycznymi, i postawami społecznymi, które umożliwiają im ich wykorzystanie w pracy zawodowej w strukturach administracji publicznej, biznesu, organizacji politycznych, społecznych

krajowych i zagranicznych, samorządowych, mediach, działalności eksperckiej, doradczej. Wszystkie te elementy przyczyniają się do osiągnięcia efektów kształcenia poprzez realizację konkretnych celów, stosowane narzędzia dydaktyczna oraz praktykę i komponenty zajęć praktycznych.

Prawidłowo są upowszechniane informacje dotyczące programów kształcenia głównie w formie elektronicznej oraz w formie ogłoszeń na tablicach informacyjnych jednostki. W czasie spotkań z pracownikami Instytutu Politologii nie stwierdzono uchybień w zakresie przekazu informacji dotyczących programu kształcenia i uzyskiwania jego efektów.

Jak wynika z przedstawionej ZO dokumentacji, istnieje spójność przedmiotowych i modułowych efektów kształcenia. Wydział kształci studentów w ramach profilu ogólnoakademickiego, choć kładzie także duży nacisk na kształcenie w zakresie nabywania przez studentów umiejętności praktycznych, co znajduje odzwierciedlenie w konstrukcji efektów kształcenia określonych w sylabusach poszczególnych przedmiotów. Jednostka stara się przekazywać wiedzę i kształcić umiejętności absolwenta o szerokich zainteresowaniach, otwartych na potrzeby zmieniającego się rynku pracy. Prowadzone zajęcia, w tym zajęcia specjalizacyjne, dobrze służą rozwijaniu umiejętności i zainteresowań studentów w ramach poszczególnych specjalizacji.

Praktyka studencka pełni wspomagającą rolę względem głównego nurtu dydaktycznego, potęguje wybrane efekty kształcenia z poziomu kierunku czy poszczególnych zajęć: np. dot. systemu politycznego, partii politycznych, administracji publicznej – oczywiście w zależności od miejsca jej realizacji. Praktyka jest przewidziana tylko na studiach pierwszego stopnia.

Z przedstawionych dokumentów oraz rozmów ZO z przedstawicielami kadry dydaktycznej oraz studentów wynika, że zakładane cele kierunkowe i cele główne związane z zakładaną sylwetką absolwenta są realizowane, dotyczy to także praktyk studenckich, sposób ich sformułowania jest przystępny dla studentów, spełnia wymogi językowe oraz poprawności naukowej. Tym samym daje należyte podstawy dla ich realizacji i następnie – weryfikacji.

Studia drugiego stopnia

Uczelnia przyjęła do kierunku politologia na poziomie studiów magisterskich 15 efektów kształcenia w zakresie Wiedzy, 14 – Umiejętności oraz 7 – Kompetencji społecznych. Zostały one właściwie opracowane pod względem merytorycznym i językowym. Stanowią należytą podstawę nauczania w dyscyplinie i na kierunku. Są także należycie powiązane z profilem ogólnoakademickim, stanowią takąż podwalinę kształcenia na poziomie przedmiotów. Mieszczą się w obszarze nauk społecznych, zasadnie wybiórczo sięgając do nauk humanistycznych.

Zachodzi merytoryczna zgodność założonych kierunkowych i specjalnościowych oraz przedmiotowych efektów kształcenia dla ocenianego poziomu, jednakże istnieje potrzeba, w szczególności na poziomie efektów kierunkowych ich modyfikacji, by wskazywały, chociażby poprzez wyrazy: szerszy, pogłębiony, swe odniesienie do drugiego poziomu kształcenia akademickiego (stwierdza się np. Prawo europejskie – efekt z zakresu wiedzy – „wyciąga **proste** wnioski dotyczące stosowania prawa wspólnotowego”). **ZO zaleca zatem modyfikację zapisu efektów kształcenia w taki sposób, by odnosiły się do poziomu magisterskiego, bowiem w obecnej postaci, można to wywnioskować jedynie po analizie zbieżności z przedmiotami, które pierwotnie (na bazie standardów kształcenia) były przypisane do poziomu magisterskiego. Rekomenduje się zatem zastosowanie formuł, że efekty kierunkowe zawierają w sobie komponent: poszerzenia, pogłębienia, wiedzy zaawansowanej.**

Efekty modułowe – zostały opracowane na poziomie przedmiotu, bowiem przyjęto taką metodę organizacji procesu dydaktycznego (ocenie poddano efekty kształcenia usytuowane w trzech grupach przedmiotów):

- a) moduł kierunkowy – kurs Decydowanie polityczne, Historia instytucji politycznych, Polska myśl polityczna, Psychologia polityki, Socjologia polityki, Prawo europejskie, Ruchy społeczne;
- b) moduł podstawowy – Metodologia badań politologicznych, Ruchy społeczne, Teoria polityki
- c) moduł do wyboru – International Security in the Middle East Region, Przestrzeń polityczna w UE, Społeczeństwo ponowoczesne, Cywilizacja a polityka, Seminarium dyplomowe.

Przyjęte rozwiązanie (na poziomie kart przedmiotów) polega na opracowaniu efektów przedmiotowych w zakresie Wiedzy, Umiejętności i Kompetencji społecznych. Sprecyzowane efekty przedmiotowe, swym zakresem mieszczą się w dyscyplinie naukowej. ZO zwraca jednakże uwagę, że np. w odniesieniu do efektów z zakresu wiedzy zastosowano opis typu: student opisuje, definiuje, wymienia, opiniuje, charakteryzuje, które wydają się bardziej właściwe dla efektów z zakresu umiejętności. Przyjęto bowiem, że **Wiedza** – to efekt przyswajania informacji poprzez uczenie się. Wiedza jest zbiorem faktów, zasad, teorii i praktyk powiązanych z dziedziną pracy lub nauki. W ERK wiedzę opisuje się jako: **teoretyczną, faktograficzną. ZO rekomenduje zatem rozważenie modyfikacji opisu efektów kształcenia w zakresie wiedzy w taki sposób, by bardziej odpowiadały ich specyfice i tym samym różniły się od efektów z zakresu umiejętności.**

ZO zwraca uwagę na potrzebę modyfikacji karty przedmiotu Seminarium dyplomowe polegającą na przejrzaniu palety efektów kształcenia z zakresu wiedzy merytorycznej, np. o wybrane efekty z zakresu wiedzy kierunkowej czy efekty specjalnościowe, bowiem przyjęte rozwiązanie Student: „- wymienia formalne zasady pisania pracy, - charakteryzuje zasady prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej, - wymienia podstawowe zagadnienia metodologii i technikach przygotowania pracy, - wymienia podstawową literaturę dotyczącą opracowania tematu pracy” nie wyczerpuje zadania postawionego pracy dyplomowej mającej być finalnym weryfikatorem studenta. Za wymagające korekty można uznać zapis efektu kształcenia z zakresu umiejętności (Ruchy społeczne) „argumentuje znaczenie historyczne i wyzwania, jakie niesie dla kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego”.

Należy jednocześnie podkreślić, że przyjęte obecnie rozwiązanie nie obciąża procesu kształcenia, a rekomendowana zmiana ma wyłącznie charakter językowy.

Powiązanie efektów kierunkowych z KRK jest zachowane, a także merytoryczna spójność efektów kierunkowych i modułowych, efekty kształcenia, z uwagi na ogólnoakademicki profil nauczania, nawiązują do dyscypliny naukowej, do treści metodologicznych i bogatej pojęciowej siatki politologicznej. Przedmiotowe efekty kształcenia, mimo iż numerycznie nie zostały przyporządkowane do efektów wyższego rzędu, to zakresem mieszczą się w nich.

Zapewnia się możliwość osiągnięcia opisanych efektów kształcenia na poziomie kierunkowym i modułowym. Pozwalają na to w pierwszej kolejności: specyfika i opis efektów kształcenia, ich przyporządkowanie do poszczególnych przedmiotów.

Treści kształcenia są adekwatne względem kursów, jednakże **jako rekomendacje należy potraktować silniejsze ich nasycenie literaturą obcojęzyczną.** Proces ten wydatnie wspierają praktyki zawodowe.

Podsumowując należy stwierdzić, że wymogi oraz efekty kształcenia pierwszego i drugiego poziomu kształcenia znacznie się różnią. Wątpliwości budzi to, czy właściwe jest nazewnictwo specjalizacji pierwszego stopnia prawie identyczne z specjalizacjami drugiego stopnia. Podczas weryfikowania aktualności programów kształcenia i skorelowaniu ich z wymogami rynku pracy, Instytut korzysta z pomocy interesariuszy zewnętrznych, którzy są przedstawicielami organów administracji państwowej, pracownikami zagranicznych korporacji, osobami zatrudnionymi w mediach. Jednak nie są oni stałymi członkami Rady Programowej Instytutu, dotychczas bardziej fragmentaryczna i niesystematyczna współpraca z interesariuszami zewnętrznymi może spowodować, że program niewystarczająco będzie odpowiadać oczekiwaniom rynku pracy lub wymaganiom organizacji zawodowych. **Aktywniejsza współpraca z potencjalnymi pracodawcami mogłaby również mieć wpływ na atrakcyjność i aktualność oferty dydaktycznej.**

- 2) *Efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne*

Studia pierwszego stopnia

ZO nie ma zastrzeżeń odnośnie do sposobu sformułowania zakładanych efektów kształcenia. Sprawdzalność efektów kształcenia następuje w procesie kształcenia, w trakcie konkretnych zajęć dydaktycznych, a zwłaszcza na ich zakończenie podczas egzaminów i kolokwίων zaliczeniowych. Tak sformułowane zakładane efekty kształcenia można uznać za sprawdzalne.

Studia drugiego stopnia

Z uwagi na ogólniakademicki wariat nauczania, dominują efekty kształcenia odnoszące się do tradycyjnie uprawianej nauki o polityce. Sposób ich opisu nie budzi zastrzeżeń merytorycznych (poza podniesionymi powyżej uwagami redakcyjnymi), co pozwala uznać je za sprawdzalne.

- 3) *Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągnięcia efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny*

Podstawowymi kryteriami weryfikacji efektów kształcenia są przeprowadzane egzaminy, zaliczenia, kolokwia, przygotowane projekty, prezentacje, prace badawcze, aktywność na zajęciach, referaty, wykonane moodboardy czy sporządzone przez studentów opracowania. Od roku akademickiego 2013/2014 pracownicy naukowo-dydaktyczni Instytut Politologii archiwizują przygotowane przez studentów prace, co pozwala na monitorowanie jaką z prac uznano za zasługującą na najwyższą a jaką na najniższą ocenę. Ważnym elementem w procesie egzaminowania studentów jest korzystanie przez pracowników z różnych form weryfikowania efektów kształcenia, nie ograniczającym się np. jedynie do przeprowadzenia testów jednokrotnego wyboru. Ponadto weryfikowanie efektów kształcenia odbywa się poprzez konsultacje dla studentów przez pracowników. Studenci wskazali, że system oceny efektów kształcenia jest powszechnie dostępny, studenci wiedzą, jakie efekty kształcenia powinni osiągnąć, aby dostać określoną notę z

egzaminu czy zaliczenia. Są oni poinformowani, jakie są wymagania egzaminacyjne, a także jak skonstruowany jest system punktowania i oceniania.

Zdaniem ZO zakładane efekty kształcenia są weryfikowane we wszystkich trzech obszarach (wiedza, umiejętności, kompetencje), a sposób weryfikacji jest dostosowany do każdego z nich.

Studia pierwszego stopnia

Sposób weryfikacji efektów kształcenia został określony zarówno w sylabusach jak i w innych ogólnodostępnych dokumentach jednostki. Poddano analizie dokumentację kierunku dotyczącą weryfikacji efektów kształcenia (protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, dyplomy wraz z suplementami zawarte w teczkach studentów). Zasady dyplomowania zostały zawarte w Regulaminie studiów wprowadzone Zarządzeniem Rektora UG nr 92/R/14 z dnia 7 października 2014r.). Jak wynika z dokumentacji Wydziału są one w pełni przestrzegane. Przyjęte i przestrzegane procedury dotyczące procesu dyplomowania, które są zawarte w stosownych dokumentach Uczelni/Wydziału: Procedury procesu dyplomowania, Procedury wyłaniania recenzentów prac dyplomowych, Procedury sprawdzania samodzielności prac dyplomowych programem „Plagiat”. Zasady dyplomowania realizowane są zgodnie z przyjętymi dokumentami. W Uczelni/Wydziale wypracowano mechanizmy monitorujące i doskonalące system dyplomowania. Przyjęty na Wydziale system weryfikacji efektów kształcenia jest przejrzysty, tak w odniesieniu do stosowanych metod egzaminowania jak i wiarygodnej gradacji stopnia osiągniętych przez studentów postępów w zakresie efektów kształcenia. Zakres kontrolowanych prac etapowych mieści się w tematyce sylabusów. Nie jest obserwowane zjawisko nadmiernego pozytywnego oceniania studentów, stopień trudności prac jest właściwy.

Wydział nie prowadzi kształcenia na odległość na studiach pierwszego stopnia.

Studia drugiego stopnia

ZO w toku szczegółowej analizy zwraca uwagę na potrzebę bardziej precyzyjnego określenia metod weryfikacji w powiązaniu z formą zajęć, bowiem:

- a) Decydowanie polityczne – 30 godzin wykładu, zaliczenie w formie egzaminu pisemnego testowego – test zawiera 40 pytań z opracowanej listy 120 pytań obejmującej treści programowe; a jednocześnie test ten powinien weryfikować szereg efektów kształcenia, poprzez które student powinien umieć opisywać (mechanizmy funkcjonowania, skutki podejmowanych decyzji, relacje), definiować pojęcia, rozpoznawać racjonalne i emocjonalne podstawy podjętych działań;
- a) Metodologia badań politologicznych – w podstawowych kryteriach oceny: „Student wykazuje się znajomością podstawowych problemów z zakresu ogólnej metodologii i filozofii nauk, jak również z metodologii i filozofii badań politologicznych”;
- b) Ruchy społeczne – przyjęto alternatywnie jako formę zaliczenia egzaminu ustny lub pisemny, ponadto z karty przedmiotu nie wynika, kiedy – w przypadku egzaminu ustnego będzie spełniony wymóg zaliczenia egzaminu – 60% poprawnie udzielonych odpowiedzi.

System weryfikacji obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), choć **nie podaje precyzyjnie, jak są ze sobą skojarzone poszczególne efekty kształcenia i sposób ich weryfikacji**. Można jednak uznać, że w ramach nauczania politologicznego w profilu ogólnoakademickim na poziomie studiów magisterskich egzamin ustny stanowi podstawowe narzędzie pomiaru postępów w rozwoju studenta. Zdarzają się jednak

rozwiązania niejednoznaczne, np. Teoria polityki (60 godzin wykładu w formie wykładu / wykładu problemowego) wskazuje jako formę zaliczenia:

- egzamin pisemny z pytaniami (zadaniami) otwartymi,
- egzamin pisemny (dłuższa wypowiedź pisemna / rozwiązanie problemu),
- egzamin pisemny testowy,
- egzamin ustny,

natomiast w rubryce Podstawowe kryteria oceny prowadzący wpisał „Zgodnie z Regulaminem Studiów”.

Niejednoznaczny jest także zapis form zaliczenia przedmiotu Metodologia badań politologicznych następującej treści: - egzamin pisemny (dłuższa wypowiedź pisemna / rozwiązanie problemu).

Efekty kształcenia mierzone w sposób ciągły podczas zajęć (prace etapowe i śródsesemtralne), prace zaliczeniowe, sprawozdanie z odbycia praktyki studenckiej, praca dyplomowa. Wymagania zaliczeniowe są zestandaryzowane pomiędzy poszczególnymi nauczycielami i na etapie dyplomowania.

Sylabusy **nie zawsze wskazują należne powiązanie oceny końcowej** ze stopniem osiągnięcia kursowych efektów kształcenia.

Precyzja sformułowania dobrze rokuje dla sprawdzalności efektów kształcenia. System oceny co do zasady jest przejrzysty, umożliwia weryfikację celów nauczania, jednakże **zaleca się dokonanie przeglądu kart przedmiotów pod kątem uzyskania większej spójności metod i narzędzi stosowanych przy zaliczeniu końcowym z efektami kształcenia**. Szczególnie należy zwrócić uwagę na sytuacje przewidujące zaliczenie w formie pisemnej (testowej), które siłą rzeczy ogranicza możliwość prezentacji przez studenta określonej gamy umiejętności.

System oceny jest powszechnie dostępny poprzez jawność kart przedmiotów oraz zapoznanie z nimi studentów.

Na studiach drugiego stopnia nie prowadzi się kształcenia na odległość w myśl przepisów prawa.

Główne przyczyny odsiewu na kierunku to: skreślenia z braku postępów w nauce, rezygnacje. Należy stwierdzić, iż poziom odsiewu jest dość wysoki w stosunku do rekrutowanych studentów, zwłaszcza pierwszego roku. Na kierunku *politologia* przyczyny odsiewu są analizowane po sesjach egzaminacyjnych i po zakończeniu roku akademickiego. Poziom odsiewu wysoki w pierwszym roku studiów, jest porównywalny z innymi wydziałami prowadzącymi kierunek *politologia*.

4) *Jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia*

W ramach **Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w UG** wprowadzonego Uchwałą Senatu z dnia 26 listopada 2009 r. poddaje się analizie przebieg procesu kształcenia, przy wykorzystaniu ankietowych badań jakości kształcenia o charakterze ogólnouczelnianym i wydziałowym m.in. wśród absolwentów.

W opinii ZO wprowadzie monitoruje się kariery absolwentów, jednakże **w dokumentacji Wydziału nie ma potwierdzenia, że ma to wpływ na doskonalenie jakości procesu kształcenia**. Udział interesariuszy zewnętrznych w procedurach doskonalenia programu w wyniku analiz karier absolwentów powinien być zarządzany systemowo. Absolwenci kierunku są zapraszani do aktywności na podstronie kierunku na jednym z serwisów społecznościowych, organizowane są

także ich spotkania ze studentami, aby studenci mieli możliwość dowiedzieć się, jak wygląda sytuacja absolwentów na rynku pracy, jak należy jej poszukiwać, gdzie należy się o nią ubiegać.

Poprzednia ocena jakości kształcenia na kierunku politologia była dokonana przez PKA w roku akademickim 2008/2009, pozytywna ocena jakości kształcenia obowiązywała do roku 2014/2015. W Uchwale PKA wskazano obszary wymagające działań naprawczych, nie odnosiły się one do treści czy efektów kształcenia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Prace etapowe – nie budzą zastrzeżeń z uwagi na ich przygotowanie, zbieżność z treściami kształcenia i adekwatność realizacji wybranych efektów kształcenia.

Ocena prac dyplomowych wypada pozytywnie. Prace cechuje dobra podstawa metodologiczna i narracyjna. Zakres tematyczny prac dyplomowych mieści się w dyscyplinie naukowej oraz w szeroko rozumianych naukach społecznych. Recenzje w zasadzie sporządzone poprawnie.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Studia pierwszego stopnia

- 1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK, koncepcją rozwoju kierunku. Spełnione są wymagania dla obszaru nauki, z której kierunek się wywodzi.
- 2) Efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne, korekty wymagają karty przedmiotów.
- 3) Uczelnia stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

Studia drugiego stopnia

- 1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszą się do programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia, są zgodne z wymogami KRK, koncepcją rozwoju kierunku. Wymagania sformułowane dla obszaru nauki są spełnione. Zaleca się modyfikację zapisów efektów kształcenia, by jednoznacznie wskazywały poziom kształcenia.
- 2) Efekty kształcenia są sformułowane w sposób przejrzysty i zrozumiały.
- 3) System oceny efektów kształcenia jest przejrzysty, studenci znają wymagania wykładowców, wiedzą, co jest składową ich oceny końcowej, znają wymagania egzaminacyjne. Zaleca się w kartach kursów modyfikacje i bardziej precyzyjne sformułowanie metod i narzędzi weryfikacji efektów kształcenia.
- 4) Losy karier absolwentów są śledzone za pomocą jednego z serwisów społecznościowych – jest to sposób mniej sformalizowany. Zaleca się nadanie badaniom losów zawodowych absolwenta bardziej systemowego charakteru.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

1) Realizowany program kształcenia umożliwi studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta

Studia pierwszego stopnia

Realizacja programu kształcenia na kierunku *politologia* studia pierwszego stopnia nie odbiega od rozwiązań przyjętych w innych uczelniach akademickich na tym kierunku. Studia stacjonarne obejmują 6 semestrów, student realizuje 2030 godzin kontaktowych w podziale na moduły: przedmiotów kształcenia ogólnego i humanistycznego - 305 godzin, przedmioty modułu podstawowego - 240 godzin, kierunkowego - 555 godzin. Ponadto student realizuje moduł specjalizacji - 210 godzin. W puli przedmiotów do wyboru znajdują się przedmioty specjalizacyjne, seminaria dyplomowe, przedmioty fakultatywne, razem 719 godzin. Na studiach niestacjonarnych realizowane są takie same moduły ze zmniejszoną odpowiednio ilością godzin kontaktowych tj. moduł kształcenia ogólnego i humanistycznego - 163 godziny, kształcenia podstawowego - 160 godzin, moduł kierunkowy - 370 godzin. Dla przedmiotów specjalizacyjnych na studiach niestacjonarnych przewiduje się 140 godzin, zaś moduły do wyboru takie same jak na studiach stacjonarnych ze zmniejszoną liczbą godzin do 480. Na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wymagane są 3-tygodniowe praktyki w wymiarze 120 godzin.

Realizowane są zasady systemu ECTS. Ilość rocznej pracy studenta oszacowana została na 60 pkt ECTS po 30 w każdym semestrze. Liczba punktów kredytowych została zróżnicowana w zależności od nakładu pracy studenta, 1-4 pkt. otrzymuje student za przedmioty kończące się zaliczeniem z oceną, zaś od 2 do 10 pkt. za przedmioty kończące się egzaminem. Wpływ na ilość punktów ma status przedmiotu, np. przedmioty opcjonalne punktowane są niżej niż podstawowe, a powinien mieć nakład pracy. Studia pierwszego stopnia niezależnie od trybu - to 180 punktów ECTS. Zajęcia wychowania fizycznego nie są realizowane na studiach niestacjonarnych, liczba dwu punktów ECTS jest realizowana w ramach zajęć podstawowych.

Od 1 października 2014r. zgodnie z Uchwałą Rady Wydziału w oparciu o zapisy Regulaminu studiów UG14r. uchwałami Senatu UG nr 73/12 z dnia 28 czerwca 2012r.- nr 33/14 z dnia 24 kwietnia 2014r. wprowadzono tzw. dług punktowy określony na 12 punktów ECTS, po 6 punktów w każdym semestrze, przekroczenie tej liczby uniemożliwia studentowi ubieganie się o studiowanie w następnym okresie rozliczeniowym.

Na studiach pierwszego stopnia oferowane są specjalności, przy czym ze względu na mniejszą liczbę studentów w roku akademickim 2014/15 oferowane są dwie. Wydział dąży tego, by praktyki związane były z koncepcją wybranej przez studenta specjalności.

W opinii ZO program studiów na kierunku *politologia* umożliwi osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia w ramach poszczególnych modułów, jak i całościowej koncepcji programowej. Uczelnia wypracowała zasady przyznawania punktów ECTS, przybrały one charakter stosownego regulaminu, przeprowadzono też niezbędne spotkania z pracownikami w celu zaznajomienia ich z zasadami wprowadzania systemu ECTS, co potwierdzono w trakcie spotkań z kadrą wykładowców. Przyjęte rozwiązania zostały w większości wypadków wprowadzone w sylabusach przedmiotów i są znane studentom.

Sekwencja przedmiotów i modułów w programach studiów zasługuje na pozytywną ocenę. Przedmioty ogólne poprzedzają kursy o większym stopniu szczegółowości. Przedmioty kierunkowe ściśle związane z problematyką politologiczną realizowane są w dalszej kolejności, prawidłowo w programie studiów realizowany jest moduł specjalności. W największym stopniu moduł ten ma charakter praktyczny i łączy się z odbywanymi przez studenta do końca drugiego roku praktykami.

Ostatnie dwa semestry student poświęca na przygotowanie pracy dyplomowej. Wydział przywiązuje znaczącą wagę do spójności programu kształcenia.

Elementem ważnym dla realizacji celów programowych są praktyki studenckie. W zakresie realizacji praktyk studenckich Wydział przyjął niezbędne rozwiązania systemowe (Wytyczne prorektora ds. kształcenia w sprawie realizacji studenckich praktyk zawodowych z dnia 28 września 2007r.) oraz dokumenty wewnętrzne Instytutu Politologii dotyczące programu praktyk studenckich. Przyjęto czas trwania praktyk – 120 godzin i przyznawane 6 punktów ECTS jest adekwatny do przyjętej koncepcji kształcenia. Praktyki student powinien zaliczyć do końca czwartego semestru, potwierdzeniem zaliczenia praktyk jest stosowna dokumentacja, którą student zobowiązany jest przedstawić kierownikowi jednostki. Studenci korzystają z pomocy Biura Karier. Pozytywnie należy oceniać wymiar praktyk studenckich, termin ich realizacji oraz dobór miejsc ich odbywania (system praktyk jest kompatybilny z celami i efektami kształcenia kierunku). Ocena i kontrola praktyk zasługują na pozytywną ocenę. System zaliczania praktyk obejmuje wszystkie niezbędne elementy i uwzględnia możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych.

Organizacja procesu kształcenia jest realizowana właściwie. Rozkład zajęć dla studentów stacjonarnych pierwszego stopnia nie budzi zastrzeżeń. Liczebność grup studenckich jest prawidłowa (ćwiczenia, lektoraty języków obcych, seminaria dyplomowe). Wykładowcy odbywają regularne dyżury i przeprowadzają konsultacje zaplanowane w każdym semestrze i są one skorelowane z planem zajęć studentów. Realizacja indywidualizacji procesu kształcenia na kierunku *politologia* jest prawidłowa, co wyraża się także stosownym ich udziałem w łącznej puli kursów i punktów ECTS.

Do dyspozycji studentów jest wiele możliwości dostosowania warunków studiowania zarówno w wymiarze dydaktycznym, jak i organizacyjnym do ich indywidualnych potrzeb. Istotną formą indywidualizacji systemu kształcenia jest możliwość wyboru specjalizacji. Tak jak i w innych uczelniach, studenci, w tym i studenci niepełnosprawni, mogą ubiegać się o Indywidualną Organizację Studiów IOS.

Studia drugiego stopnia

Program studiów bazuje na filozofii konstrukcji wynikającej ze standardów kształcenia, został wzbogacony o nowe elementy, np. specjalizacje.

Przyporządkowanie przedmiotów do poszczególnych modułów jest właściwe.

Program studiów dla drugiego stopnia nie przewiduje zajęć wychowania fizycznego ani językowego. Przewiduje się ich wprowadzenie do roku akademickiego 2015/2016.

Zakładane efekty kształcenia, treści programowe tworzą spójną całość, podczas spotkania z ZO PKA studenci wskazali, że w ich ocenie realizowany program kształcenia umożliwi osiągnięcie każdego z zakładanych celów, a także uzyskanie odpowiedniej struktury kwalifikacji absolwenta. Sposób prowadzenia zajęć oraz ich organizacja pozwalają na osiągnięcie odpowiednich efektów.

Wszystkie przedmioty podstawowe i kierunkowe są realizowane w ramach wykładów, co nie do końca koresponduje z całą gamą efektów kształcenia wypływających z tych kursów, a odnoszących się do ważnych z punktu widzenia kształcenia politologicznego, efektów kształcenia z zakresu umiejętności. Wśród tych przedmiotów są tak ważne, jak: Metodologia badań politologicznych, zajęcia z zakresu myśli politycznej, socjologii / psychologii / filozofii polityki, które w sposób naturalny powinny skłaniać (tym bardziej na studiach drugiego stopnia) do dyskusji, a poprzez nią do kształtowania umiejętności kognitywnych, kultury dyskusji, kompetencji społecznych.

Przedmioty z Modułu do wyboru nauczane są głównie w formie bezpośredniego kontaktu, także w semestrach późniejszych, co pozwala studentowi przygotować się do nich w ramach zajęć podstawowych i kierunkowych.

Studia drugiego stopnia stacjonarne i niestacjonarne, trwają 4 semestry; liczba punktów ECTS wynosi 120 (w każdym semestrze 30 ECTS). Program studiów obejmuje grupy przedmiotów: podstawowe – 120 godzin, kierunkowe – 255 godzin, do wyboru - (seminarium magisterskie - 90, specjalizacje - 210, przedmioty fakultatywne - 120, wykłady monograficzne - 60). Łącznie na studiach drugiego stopnia na poziomie magisterskim przewiduje się realizację 855 godzin kontaktowych na studiach stacjonarnych. Taki wymiar łączny godzin zajęć dydaktycznych można uznać za właściwy, jest utrzymany na poziomie wyznaczonym uprzednio standardami kształcenia. Także za właściwy należy uznać wymiar godzin przypisany poszczególnym grupom modułów i współtworzących je przedmiotów, w tym zajęć indywidualizujących kształcenie (pod względem punktów ECTS oraz możliwości ich skutecznego kształtowania profilu studenta).

Mimo, iż łącznie program obejmuje 855 godzin zajęć kontaktowych, a także mimo iż jest to profil ogólnoakademicki, to wszystkie przedmioty podstawowe i kierunkowe są realizowane w ramach wykładów (120, 255 godzin), co osłabia realizację efektów kształcenia z grupy umiejętności (wykaz przedmiotów powyżej). ZO zaleca wprowadzenie zajęć z języka obcego nowożytnego, dla wsparcia osiągnięcia przez studentów wymaganego poziomu.

Treść kształcenia jest właściwie skorelowana z efektami kształcenia oraz nazwą przedmiotu, co do zasady nie zachodzi ona na inne w stopniu nieuzasadnionym.

Uczelnia nie prowadzi zajęć realizowanych w sposób zdalny na poziomie magisterskim.

Uczelnia i Jednostka prowadząca kierunek przyjęły powszechnie obowiązujące przepisy odnoszące się do punktów ECTS, tj. że 1 pkt. ECTS jest równoważny 25-30 godz. pracy studenta. Jednocześnie przyjęto następującą zasadę przydziału punktów, przysługuje mianowicie:

- a) 1 do 4 pkt. ECTS za przedmiot kończący się zaliczeniem na ocenę,
- b) 2 do 10 pkt. ECTS za przedmiot kończący się egzaminem.

Takie zadekretowanie oczywiście nie musi być złym rozwiązaniem, zdaniem ZO PKA odzwierciedla jedynie formę organizacyjną zaliczenia końcowego bez wskazania jego specyfiki i powiązania z metodami oraz narzędziami weryfikacji wybranych – specyficznych efektów kształcenia.

Analiza kart przedmiotów pozwala orzec, że ilość punktów ECTS, choć nie wskazuje bezpośrednio podziału na pracę własną i w kontakcie z nauczycielem akademickim, wskazuje, że ich wartość nie jest zaniżona, ale **wątpliwość budzi – w oparciu o liczbę i specyfikę efektów kształcenia, a także dominującą wykładową formę zajęć – przyznanie wybranym przedmiotom kierunkowym 5 ECTS za 30 godzin wykładu (np. Filozofia i etyka polityki, Komunikowanie polityczne, Decydowanie polityczne, Ruchy społeczne) czy 9 ECTS za 60 godzin wykładu (Teoria polityki).** Analiza kart przedmiotów pozwala zatem orzec, że student do zaliczenia kursowego wykładu (nie zawsze aktywizującego studentów) w wymiarze 30 godzin będzie potrzebować około 120 godzin pracy własnej. Jednocześnie np. przedmioty specjalizacyjne prowadzone w wymiarze 30 godzin konwersatorium oscylują w zasadzie na poziomie 3 ECTS, a wymagają stałego przygotowania lekturowego oraz pracy np. nad projektami czy prezentacją.

Karty przedmiotów nie dzielą punktów pracy studenta i godziny kontaktowe.

Sekwencja zajęć nie budzi zastrzeżeń. Poszczególne przedmioty tworzą spójność całość, etapowo przyczyniają się do kształtowania sylwetki absolwenta.

ZO zaleca zmianę struktury karty przedmiotu w taki sposób, by efekty kształcenia na poziomie przedmiotu odnosiły się do efektów kierunkowych, a nie, jak błędnie zapisano do efektów uczenia się, bowiem w myśl przepisów prawa art. 2. ust. 1. 18n) efekty uczenia się to – zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskiwanych w procesie uczenia się poza systemem studiów.

Czas kształcenia zarówno, w odniesieniu do ogólnego wymiaru czasu studiów, jak i liczby godzin przewidzianych dla modułów i poszczególnych przedmiotów jest odpowiedni. Dobór metod kształcenia jest prawidłowy. Z ustaleń poczynionych przez ZO, w tym z hospitacji zajęć wynika, że zajęcia prowadzone są na dobrym poziomie merytorycznym, podczas zajęć używana jest aparatura multimedialna, treści realizowane w trakcie zajęć odpowiadają założeniom przedstawionym w sylabusach. Prowadzący stawiają nacisk na aktywizujące formy realizacji programu. Proces dyplomowania jest realizowany prawidłowo. Należy stwierdzić, że Wydział dokłada starań, by proces kształcenia przebiegał prawidłowo i odpowiadał założeniom przyjętym w dokumentacji procesu kształcenia.

Praktyki studenckie odbywają się zgodnie z regulaminem praktyk obowiązującym na Wydziale Nauk Społecznych UG. Odbywają się one w wymiarze 3 tygodni (120 godzin), a rozliczane są w 6. semestrze studiów pierwszego stopnia. Studenci mogą poszukiwać miejsca odbycia praktyki samodzielnie, jak i korzystać z pomocy Uczelni. Zaliczenie praktyk odbywa się na podstawie przedłożonego i uzupełnionego zaświadczenia o odbyciu praktyki – nad wszelkimi kwestiami formalnymi czuwa opiekun praktyk. Studenci mają możliwość zaliczenia praktyki poprzez przedłożenie zaświadczenia ze swojego miejsca pracy (także zagranicznego), w którego wyniku, że zakres obowiązków pracowniczych jest zbieżny z profilem studiowania. Podczas spotkania z ZO PKA studenci wskazali, że chociaż praktyki to bardzo dobre i potrzebne rozwiązanie, to jednak w ich ocenie powinny trwać znacznie dłużej (np. nie 3 tygodnie, a 3 miesiące), tak, aby student mógł dokładnie zapoznać się ze specyfiką działania instytucji, w której praktykuje oraz zaznajomić się ze specjalistycznymi programami.

Regulamin studiów Uniwersytetu Gdańskiego pozwala na **indywidualizację procesu kształcenia**. W regulaminie tym przewidziano Indywidualne Plany Studiów i Indywidualne Programy Kształcenia, a także studia międzyobszarowe oraz eksternistyczne zaliczanie zajęć. Studenci zainteresowani konkretną formą indywidualizacji procesu kształcenia składają odpowiedni wniosek, przedkładają dokumenty (np. zaświadczenie o studiowaniu drugiego kierunku). Decyzja o przyznaniu indywidualnego toku studiów przyznawana jest przez dziekana. Podczas spotkania z ZO PKA byli obecni studenci, którzy z tego rozwiązania korzystają. Wskazali oni, że jest ono dla nich bardzo dogodne, pozwala na indywidualne ustalanie terminów egzaminów czy zaliczeń, a także wiąże się z większą elastycznością nauczycieli akademickich dotyczącą ich ewentualnych absencji podczas zajęć. Jednostka zapewnia indywidualizację kształcenia poprzez wybór treści nauczania, seminariów dyplomowych, specjalizacji, zajęć językowych (na studiach pierwszego stopnia). Stworzone są także możliwości wyjazdów zagranicznych, ale warto w tym miejscu wskazać, że **realne wykorzystywanie tychże ofert nie jest za duże. Ponadto, na co zwracali uwagę studenci na spotkaniu z ZO, z uwagi na niską rekrutację w kontekście wymogów wyboru specjalizacji, wybory zajęć i specjalności miewają charakter fikcyjny.**

Studenci niepełnosprawni mogą korzystać z udogodnień dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb – np. mają możliwość przystąpienia do egzaminu ustnego (w przypadku problemów z pisaniem), zadania egzaminacyjne mogą mieć wydrukowane odpowiednią czcionką, w uzasadnionych przypadkach jest im przedłużany czas pisania egzaminu. Nauczyciele akademicki są otwarci na kwestie związane z osobami niepełnosprawnymi, reagują na bieżąco na pojawiające się potrzeby.

Studenci podczas pierwszych zajęć są zaznajamiani z sylabusem przedmiotu. Znajdują w nim wszelkie potrzebne informacje – m.in. wykaz literatury, zagadnienia związane z prowadzonym przedmiotem, a także sposób zaliczenia. Studenci wskazali, że szkielet tematów poruszanych na zajęciach jest elastyczny – tj. w sytuacji, w której niektóre zagadnienia wymagają bardziej szczegółowego omówienia, czy wywołują wśród studentów szczególnie duże zainteresowanie nauczyciel akademicki poświęca im odpowiednio więcej czasu, aby w jak najlepszy sposób wykorzystać potencjał danego zagadnienia. Zdaniem studentów studiów magisterskich co do zasady treści kształcenia dobrane są w sposób prawidłowy, spójna i logiczna jest także sekwencja pojawiania się poszczególnych przedmiotów. **Z opinii wyrażonych podczas spotkania z ZO PKA wynika jednak, że część zajęć – szczególnie tych stanowiących podstawy poszczególnych grup specjalizacyjnych – powinna być prowadzona w większym wymiarze godzin.** Jako przykład studenci podali liczbę godzin wykładowych przedmiotu „międzynarodowe stosunki polityczne”, których jest 15, a – w ocenie studentów – powinno być ich min. 30. **Studenci podnieśli także, że mają ograniczoną liczbę przedmiotów do wyboru – zobowiązani są wybrać 2 z 3 oferowanych przedmiotów, co ich zdaniem sprawia, że wybór staje się iluzoryczny.** Dodatkowo wskazali, że każdy przedmiot posiada tzw. limit studentów, w związku z czym niemożliwym jest, aby na jeden z przedmiotów do wyboru uczęszczali studenci całego roku.

Studenci podczas spotkania wskazali, że wiedzą czym jest system punktów ECTS i jakie są zasady przyznawania poszczególnych punktów, przyznali jednak, że nie przywiązują do tego zbyt wielkiej wagi z uwagi na to, że raczej nie korzystają z programów wymiany studenckiej, więc nie są zainteresowani weryfikowaniem liczby punktów przypisanej do poszczególnych przedmiotów.

Po przeczytaniu przez członka ZO przykładowej liczby punktów losowo wybranym przedmiotom przyznali, że w ich ocenie punkty te przypisane zostały słusznie z zachowaniem zasad ich przeliczania. W ocenie studentów sekwencja przedmiotów ustalona została w sposób prawidłowy. Program zajęć ustalony został w taki sposób, aby na początku studenci zapoznali się z zagadnieniami ogólnymi i aby z czasem przechodzili do coraz bardziej szczegółowych kwestii.

2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość

Studia pierwszego stopnia

W opinii ZO zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy, metody dydaktyczne tworzą spójną całość i dają szansę, by absolwenci kierunku *politologia* w trakcie cyklu kształcenia je osiągnęli.

Dla uzyskania większej jednoznaczności oraz w ramach procesów doskonalenia procesu dydaktycznego Uczelnia powinna rozważyć bardziej precyzyjne kojarzenie metod weryfikacji i wybranych efektów kształcenia, tym bardziej, że niektóre przedmioty przewidują projekt,

prezentację, studium przypadku. Można zatem wykazać czemu służą te zadania cząstkowe i tym samym silniej wyodrębnić zaliczenie cząstkowe i końcowe.

Poprzednia ocena jakości kształcenia na kierunku politologia była dokonana przez PKA w roku akademickim 2008/2009, pozytywna ocena jakości kształcenia obowiązywała do roku 2014/2015. W Uchwale PKA wskazano obszary wymagające działań naprawczych:

- a) jakość kształcenia;
- b) program kształcenia;
- c) dokumentacja studiów.

W wyniku działań naprawczych dokonano w obszarach:

- a) jakość kształcenia: skorelowano opis sylwetki absolwenta z profilem kształcenia; skorygowano organizację toku studiów oraz procedury dyplomowania, dopracowano system punktacji ECTS; opracowano i wdrożono system wewnętrznej oceny jakości kształcenia; wprowadzono obowiązkową ankietyzację studentów; dokonano korekty obsady zajęć według zaleceń;
- b) program kształcenia: zweryfikowano i zaktualizowano karty przedmiotów oraz dostosowano je do nowych wymogów zarządzania kierunkiem i KRK;
- c) dokumentacja studiów: uporządkowano sprawy studenckie oraz poprawiono dokumentację toku studiów.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Studia pierwszego stopnia

- 1) Realizacja programu kształcenia umożliwia osiągnięcie zakładanych celów, zapewniona jest spójność programu studiów i innych elementów procesu kształcenia. W proces ten należycie wkomponowana jest praktyka studencka. System punktów ECTS wymaga ponownego przemyślenia przyjętej zasady i silniejszego powiązania ich przypisywania do specyfiki kursu. Należy w większym stopniu umiędzynarodawiać proces kształcenia poprzez obcojęzyczne pozycje literatury oraz wspieranie mobilności studentów.
- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy prowadzonych zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne są odpowiednie i tworzą spójną całość.

Studia drugiego stopnia

- 1) Realizowany program pozwala sprawna realizację przedmiotów. Zasadnym jest dokonanie korekty wyceny ECTS wybranych kursów zajęć oraz modyfikacja kart przedmiotów, a także wprowadzenie większej liczby godzin zajęć o charakterze konwersatoryjnym. Uczelnia powinna rozważyć zasadność postulatów Studentów podnoszących indywidualizację nauczania w zakresie oferowanych zajęć do wyboru, specjalności kształcenia. Działania te powinna skojarzyć z rozmiarem rekrutacji. Praktyki studenckie prowadzone są prawidłowo ale oczekiwaniem studentów jest zwiększenie ich zakresu godzinowego.
- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy prowadzonych zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne w zasadniczej swej części są odpowiednie i tworzą spójną całość. Wskazana potrzeba doprecyzowania w większym stopniu zoptymalizuje przyjęte rozwiązania.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu

Do realizacji procesu kształcenia zaangażowano – poza 20 osobami zgłoszonymi do minimum kadrowym - jeszcze 17 nauczycieli akademickich. Z tej liczby 2 osoby legitymują się tytułem naukowym profesora, cztery stopniem doktora habilitowanego, dziesięć stopniem doktora i jedna tytułem zawodowym magistra. Biorąc pod uwagę założone cele, efekty i rozmiary kształcenia, należy uznać ogólną liczbę wykładowców kierunku za wystarczającą do realizacji programu kształcenia.

Również struktura ich kwalifikacji umożliwia prowadzenie dydaktyki na właściwym poziomie akademickim.

2) Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów

Do minimum kadrowego Uczelnia zgłosiła 20 nauczycieli akademickich, w tym 6 w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 14 w grupie nauczycieli ze stopniem naukowym doktora. ZO przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową oraz dorobek nauczycieli akademickich. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego. Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczone za zgodność z oryginałem. We wszystkich teczkach znajdują się dokumenty potwierdzające uzyskanie stopni i tytułów naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Po dokonanej analizie pod względem formalnym akt, osób które wchodzi w skład minimum kadrowego na kierunku „politologia”, należy uznać, iż zostały spełnione warunki określone w § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. 2014, poz. 1370) – minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, § 13 ust. 1 (*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w uczelni nie później niż od początku semestru studiów.*), § 13 ust. 2 (*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej: 1). 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego lub będącego osobą, która nabyła uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach*

naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.3, zwanego dalej „samodzielnym nauczycielem akademickim”; 2). 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia).

Podczas weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w **art. 112a** ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Kwalifikacje naukowe nauczycieli akademickich potwierdzają odpowiednie dokumenty zawarte w ich tezkach osobowych. Deklarowane doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich znajduje odzwierciedlenie w dokumentacji – świadectwach pracy.

Do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia można zaliczyć 18 pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych, w tym 1 profesora, 6 doktorów habilitowanych oraz 11 doktorów. Wszyscy uzyskali tytuł naukowy, stopień doktora habilitowanego lub doktora z dyscypliny nauki o polityce, która do 1 października 2011 r. była zaliczana do dziedziny nauk humanistycznych, a od tej daty – tj. od wejścia w życie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych – pozostaje w dziedzinie nauk społecznych. **Dwie osoby zgłoszone do minimum kadrowego nie mogą zostać doń zaliczone z uwagi na niespełnienie przywołanego uprzednio przepisu rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów..., w § 12 ust. 1.**

Załącznik nr 5. Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Cz. I. Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe

Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicy

Wszyscy nauczyciele akademicy zaliczeni do minimum kadrowego legitymują się aktualnym dorobkiem naukowym w obszarze nauk społecznych z zakresu dyscypliny nauki o polityce. Dorobek ten jest stosunkowo bogaty. Każdy wykładowca z tej grupy w okresie od 2009 r. opublikował co najmniej kilka rozdziałów w pracach zbiorowych i artykułów w czasopiśmie naukowych. Tematyka publikowanych prac nawiązuje do treści kształcenia w ramach modułów, które prowadzą ich autorzy. Kadra kierunku posiada również wymagane kwalifikacje dydaktyczne, a ich potwierdzeniem jest wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu zajęć w szkole wyższej. Biorąc pod uwagę powyższe, Wydział Nauk Społecznych spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego dla studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim na kierunku politologia, które są określone w § 8 ust.1 pkt 2d oraz ust. 2 pkt 3a, § 12 ust. 1, § 13 ust. 1 i 2, § 14 ust. 1 oraz § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Kwalifikacje kadry dydaktycznej umożliwiają realizację kierunkowych efektów kształcenia, które odnoszą się do opisu efektów kształcenia dla profilu ogólnoakademickiego w obszarze kształcenia z zakresu nauk społecznych.

Minimum kadrowe ocenianego kierunku jest w okresie minionych trzech lat względnie stabilne. Spośród nauczycieli zaliczonych do minimum kadrowego, jedna osoba pierwszy raz do takiego minimum została włączona w 2012 r. z powodu przejścia do pracy w UG, a druga w roku 2013 z

racji uzyskania w tym właśnie roku stopnia naukowego doktora. Pozostali wykładowcy pracują w UG od co najmniej 2007 roku. Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe (18) do liczby studentów kierunku (313) spełnia wymagania zapisane w § 17 ust. 1 pkt. 8 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Wynosi on 1: 18 przy dopuszczalnym 1:120.

Analiza obowiązków dydaktycznych nauczycieli akademickich zaangażowanych do realizacji programu kształcenia na ocenianym kierunku pozwala stwierdzić, że prowadzenie poszczególnych przedmiotów powierza się osobom posiadającym dorobek naukowy z zakresu jego tematyki. Niektóre z tych osób posiadają też tytuł lub stopień naukowy z zakresu dyscypliny, do której przyporządkowany jest dany przedmiot. Dlatego też słusznie wśród wykładowców kierunku politologia, znajdują się pracownicy UG zaliczeni do minimum kadrowego na innych kierunkach studiów. Rezultatem takiej polityki obsady zajęć jest powierzenie prowadzenia przedmiotu np.: „Ekonomia” doktorowi ekonomi; „Historia polityczna Polski XX w.” profesorowi nauk humanistycznych; „Najnowsza historia polityczna” dr. hab. historii; „Psychologia polityki” doktor psychologii.

Kwalifikacje i dorobek naukowy kadry dydaktycznej ocenianego kierunku gwarantują uzyskanie kierunkowych i modułowych efektów kształcenia. Zaleca się jednak zmniejszenie ilości przedmiotów prowadzonych przez niektórych wykładowców zaliczonych do minimum kadrowego. Rekordzista w roku akademickim 2014/2015 prowadzi ich aż 8.

Na ocenianym kierunku nie prowadzi się kształcenia na odległość.

Załącznik nr 6 - Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

Wysoką jakość procesu kształcenia potwierdziły hospitacje zajęć przeprowadzone przez ZO. Zajęcia prowadzone są z wykorzystaniem nowoczesnych urządzeń dydaktycznych oraz metod, które zapewniają uzyskanie modułowych efektów kształcenia. Pozytywne jest odwoływanie się przez wykładowców do metod aktywizujących studentów. Tematyka hospitowanych zajęć była zgodna z treścią przedmiotowych sylabusów.

3) Jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą

Wysoką jakość kształcenia w znacznym stopniu zapewnia polityka doboru kadry ocenianego kierunku. Opiera się ona na przepisach określonych w Statucie UG i jest zgodna z wymogami ustawowymi. Zatrudnienie na stanowisku naukowo-dydaktycznym i dydaktycznym w pełnym wymiarze czasu pracy poprzedzone jest konkursem. Na pozytywną ocenę zasługują wymagania (par. 79 i 80 Statutu) stawiane ubiegającym się o zatrudnienie na stanowisko starszego wykładowcy lub wykładowcy. Na pierwsze z tych stanowisk może być zatrudniona osoba, która posiada stopień naukowy doktora w zakresie specjalności bezpośrednio związanej z przedmiotem powierzanych zajęć dydaktycznych, pracowała co najmniej przez okres dziewięciu lat i ma istotne osiągnięcia w dotychczasowej pracy zawodowej. Natomiast na stanowisku wykładowcy może być zatrudniona osoba, która posiada tytuł zawodowy magistra w zakresie specjalności związanej z przedmiotem

powierzanych zajęć dydaktycznych, pracowała co najmniej przez okres siedmiu lat i ma istotne osiągnięcia w pracy zawodowej.

Nauczyciele akademicki podlegają okresowej ocenie. Jej podstawę stanowi przedstawiony przez zainteresowanego wykaz dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i organizacyjnego oraz opinia dotycząca wypełniania obowiązków dydaktycznych przedstawiana przez studentów i doktorantów. Ocenie poddaje się także przestrzeganie prawa autorskiego i praw pokrewnych. Narzędziem umożliwiającym jej przeprowadzenie jest ankieta wypełniana przez ocenianego pracownika. Jej treść nie budzi zastrzeżeń. Opinię studentów i doktorantów uzyskuje się na podstawie cyklicznie przeprowadzonych badań ankietowych wśród studentów, z którymi oceniany nauczyciel prowadził zajęcia. Procedury i kryteria doboru oraz weryfikacji nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów są prawidłowe.

Z uwagi na stosunkowo skromne środki, jakie Wydział Nauk Społecznych może przeznaczyć na finansowanie działalności statutowej Instytutu Politologii oraz badania młodych jego pracowników, działanie systemu wspierania rozwoju kadry ocenianego kierunku jest na poziomie wystarczającym. Polega głównie ono na organizacyjnym i finansowym wspieraniu publikacji prac naukowych oraz uczestnictwa w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, a także zagranicznych staży i studyjnych wyjazdów. Te ostatnie mogły się jednak odbyć głównie dzięki środkom pozyskanym od sponsorów spoza szkolnictwa wyższego. Pomimo finansowych ograniczeń, w latach 2009-2014 sześciu nauczycieli akademickich z ww. Instytutu uzyskało stopień naukowy doktora, pięciu stopień doktora habilitowanego, a dwie tytuł naukowy. W tym samym okresie, w drodze przejścia z innej jednostki szkolnictwa wyższego, pozyskano do pracy także dwie osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego. W najbliższej przyszłości spodziewany jest dalszy rozwój zaplecza kadrowego, ponieważ dwóch pracowników Instytutu Politologii ma już wszczęte postępowanie o nadanie tytułu naukowego, a pięciu doktorów przygotowuje wnioski o wszczęcie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Biorąc pod uwagę stosunkowo małe grono nauczycieli akademickich ocenianego kierunku, tempo rozwoju kadry jest właściwe. Budowaniu zaplecza kadrowego ocenianego kierunku sprzyja uzyskanie przez Wydział uprawnienia do nadawania stopnia doktora w zakresie dyscypliny nauki o polityce.

Spotkanie ZO z nauczycielami akademickimi zatrudnionymi na ocenianym kierunku odbyło się 8 grudnia o godz. 16.00. Uczestniczyło w nim 27 nauczycieli akademickich. Przewodniczący ZO przedstawił cele wizytacji oraz wskazał na możliwość zgłoszenia wniosków, które przekazane władzom Instytutu, Wydziału i Uniwersytetu mogą przyczynić się do poprawy warunków działalności dydaktycznej i badawczej. Uczestnicy spotkania, zgodnie wskazywali na bardzo dobre warunki lokalowe, które umożliwiają wysoką jakość kształcenia i intensyfikację badań naukowych. Zadowoleni są także ze zbiorów Biblioteki UG. Systematycznie są one powiększane o kolejne czasopisma, książki i dostęp do różnych baz danych. Pracownicy otrzymują także wsparcie przy ubieganiu się o awans naukowy, jak sami stwierdzali „na miarę możliwości”. Nie mają większych problemów z publikacją swych prac. Władze Instytutu, Wydziału i Uniwersytetu na ten cel zawsze znajdują potrzebne środki. Wspierają one finansowo udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Pracownicy cenią także to, że otrzymują nagrody na istotne osiągnięcia naukowe. **Uważają jednak, że najlepsi dydaktycy powinni być wyróżniani nie tylko dyplomem, ale także nagrodą finansową. Zdają sobie oni sprawę z przydatności w doskonaleniu warsztatu naukowca i wykładowcy staży zagranicznych m.in. w ramach programu Erasmus+.** **Ich zdaniem konieczne jest zwiększenie liczby partnerów Wydziału w ramach tego programu UE.** Zgodnie podkreślano bardzo pozytywną rolę Dziekana i Dyrektora Instytutu Politologii w

zapewnianiu dobrych warunków do pracy i rozwoju. Zgromadzeni zwrócili również uwagę na pojawiające się problemy. Zaliczyli do nich: malejące zainteresowanie studiami politologicznymi oraz zmniejszający się stopień przygotowania wielu maturzystów do podjęcia nauki na poziomie szkoły wyższej. Kadra kierunku politologia stanowi zwarty zespół. Identyfikują się oni ze swoim Instytutem i Wydziałem. Zdają sobie sprawę z potrzeby wspólnej troski o podnoszenie jakości kształcenia i doskonalenie warsztatu naukowego i umiejętności dydaktycznych.

Poprzednia ocena jakości kształcenia na kierunku politologia była dokonana przez PKA w roku akademickim 2008/2009, pozytywna ocena jakości kształcenia obowiązywała do roku 2014/2015.

W Uchwale PKA wskazano obszary wymagające działań naprawczych:

- a) minimum kadrowe;
- b) korekta obsady zajęć dydaktycznych.

W wyniku działań naprawczych dokonano w obszarach:

- a) minimum kadrowe: zapewniono bezpieczne minimum kadrowe, dokonano korekt w składzie minimum kadrowego, uwzględniono obowiązujące przepisy wynikające z przyporządkowania kierunku studiów do obszaru kształcenia oraz efektów kształcenia;
- b) realizowano zalecania dot. właściwej obsady zajęć dydaktycznych, dalszego nadzoru wymaga ilość prowadzonych kursów.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego:- w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim na kierunku politologia.

2) Uczelnia dysponuje minimum kadrowym na studiach pierwszego i drugiego stopnia. **Niemожność zaliczenia dwóch osób wynika z braku aktualnego dorobku naukowego.** Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i gwarantują osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Kadra kierunku jest stabilna, co sprzyja budowie zespołowej troski o jakość kształcenia. Relacja między liczbą studentów i pracowników tworzących minimum kadrowe jest bardzo dobra. Obsada zajęć dydaktycznych nie budzi zastrzeżeń.

3) Oceniana jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki do rozwoju naukowego i doskonaleniu warsztatu dydaktycznego. Sprzyja temu przejrzystość procedur w zatrudnianiu nauczycieli akademickich, duże wymagania stawiane kandydatom na poszczególne stanowiska oraz system oceny pracowników, w którym istotną rolę odgrywają opinie zgłaszane przez studentów. Rozwojowi kadry sprzyja także polityka jej wspierania przez dofinansowanie kosztów prowadzonych badań i publikacji. **Zaleca się jednak poszerzenie oferty staży zagranicznych dla wykładowców, przede wszystkim w ramach programu ERASMUS +.**

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Kształcenie na kierunku „politologia” prowadzone jest w pomieszczeniach Instytutu Politologii w budynku Wydziału Nauk Społecznych, przy ul. Bażyńskiego 4, 80-952 Gdańsk. Bazę naukowo-dydaktyczną Instytutu Politologii UG stanowi skrzydło D budynku Wydziału Nauk Społecznych przy ul. Bażyńskiego w Gdańsku. Do realizacji procesu kształcenia w Instytucie służy 50 sal, pracowni i pomieszczeń, z tego 39 pomieszczeń przeznaczonych jest na cele naukowo-dydaktyczne (w których studenci mogą realizować godziny kontaktowe, a więc odbywać zajęcia dydaktyczne, zdawać egzaminy, zdobywać zaliczenia oraz odbywać konsultacje), a pozostałe na cele administracyjne i socjalne. Baza dydaktyczna służąca realizacji procesu kształcenia na kierunku *politologia* jest w pełni dostosowana do potrzeb studentów i pracowników. Do dyspozycji studentów znajdują się dwa pokoje socjalne, które mogą być wykorzystywane przez osoby niepełnosprawne, czy rodziców z małymi dziećmi. Sale wykładowe są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zaś do dyspozycji wykładowców i studentów jest sprzęt przenośny: zestawy komputerowe ze stałym dostępem do Internetu, notebooki, rzutniki, rzutniki pisma. Studenci w powszechnym dostępie mogą korzystać z kserokopiarek.

Na wysokim poziomie jest baza biblioteczna. Studenci i pracownicy mogą korzystać z pobliskiej Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego dostępnej od 2006r. Biblioteka posiada 500 miejsc dla czytelników, w tym 170 stanowisk komputerowych. Większość zbiorów, w tym dotyczących pozycji związanych z kształceniem politologicznym znajduje się w wolnym dostępie. W końcu 2013r. księgozbiór biblioteki liczył ok 1,5 mln woluminów, w tym ponad 320 tysięcy woluminów czasopism, ponad 171 tysięcy jednostek zbiorów specjalnych. Ponadto biblioteka oferuje dostęp do ponad 3 mln e-książek. W wersji papierowej lub elektronicznej biblioteka posiada większość tytułów czasopism politologicznych, a także znaczące tytuły zagraniczne. Pozycje literatury obowiązkowej zamieszczone w sylabusach znajdują się w zasobach biblioteki. Udogodnieniem dla użytkowników jest możliwość korzystania z katalogu online oraz korzystanie na terenie biblioteki z Internetu bezprzewodowego. Na terenie biblioteki znajdują się sale do prowadzenia zajęć grupowych, sala audiowizualna, oraz kilka pomieszczeń dla indywidualnej pracy badawczej. Pomieszczenia biblioteki w pełni dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych zwłaszcza niewidomych i niedowidzących. Można korzystać z powiększalników optycznych, 3 stanowisk komputerowych dostosowanych do pracy dla osób niewidomych i słabowidzących wyposażone w odpowiednie oprogramowania, dwa stanowiska wyposażone są w monitor brajlowski, monitor dotykowy notatniki brajlowskie, oraz dwie drukarki brajlowskie. Do wglądu ZO przedstawiono stosowne dokumenty poświadczające prawo do korzystania z baz danych.

Budynek Wydziału i pomieszczenia Instytutu Politologii są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych (windy, toalety, podjazdy dla wózków inwalidzkich, wydzielone są miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych. Na drzwiach pomieszczeń administracyjnych i sal dla wykładowców znajdują się tabliczki z numeracją brajlowską, w windach słyszalna jest informacja głosowa.

Zdaniem studentów sale wykładowe i pracownie są wyposażone w odpowiedni sposób. Nauczyciele akademicy mają środki (np. rzutniki multimedialne) zapewniające efektywne prowadzenie zajęć. Studenci wskazali, że sale zajęciowe nie są przepełnione, każdy student ma swoje stanowisko pracy. Studenci wskazali także, że mają też dostęp do dobrze wyposażonej biblioteki oraz do wirtualnych baz danych. W bibliotece znajdują się wszystkie niezbędne książki, także te wskazane jako literatura podstawowa w sylabusie przedmiotowym. Gmach Uczelni jest bardzo dobrze usytuowany, co usprawnia studentom dojazd na zajęcia. W ocenie studentów miejsca odbywania praktyk dobierane są w sposób logiczny i spójny. Studenci mają świadomość, że dobrze

wybrana instytucja, w której odbędą praktykę da im doświadczenie i pozwoli zaznajomić się ze specyfiką pracy.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego - wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Infrastruktura dydaktyczna, jedna z najnowocześniejszych w Polsce, jest w pełni dostosowana do realizacji potrzeb procesu kształcenia na kierunku politologia, co silnie wspomaga osiągnięcie deklarowanych efektów kształcenia. Baza dydaktyczna w pełni przystosowana jest do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Zasoby biblioteczne bardzo dobre, zapewnia się odpowiednie materiały dydaktyczne, dostęp do biblioteki oraz do wszelkich wirtualnych zbiorów baz danych.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Na Wydziale Nauk Społecznych prowadzone są badania m.in. w obszarze nauk społecznych. W wyniku oceny jednostek naukowych przeprowadzonej w roku 2013, uzyskał on kategorię B. Wśród 86 jednostek zaliczonych przez Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych do jednorodnej grupy oceny, Wydział zajął 28 pozycję co oznacza, że prowadzi on działalność naukową na dobrym poziomie. Badania naukowe w zakresie dyscypliny „nauki o polityce” organizuje i koordynuje przede wszystkim Instytut Politologii, który jest elementem struktury organizacyjnej wymienionego Wydziału. Potwierdza to tematyka publikacji nauczycieli akademickich zatrudnionych w tym Instytucie. Efekty badań naukowych pracowników Instytutu są ogłaszane w postaci monografii, rozdziałów w pracach zbiorowych, artykułów w periodykach naukowych oraz referatów prezentowanych na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. W prezentowaniu dorobku naukowego szczególnie dużą rolę odgrywają czasopisma „Gdańskie Studia Międzynarodowe” oraz „Cywilizacja i Polityka”, których wydawcą jest właśnie Instytut Politologii. Pracownicy Instytutu ogłaszają drukiem ok. 120 prac rocznie, w tym ok. 8 monografii. Wiele z tych opracowań jest wykorzystywanych w procesie dydaktycznym w charakterze literatury podstawowej lub uzupełniającej, co potwierdza analiza sylabusów modułów kształcenia na ocenianym kierunku. Kierunki podejmowanych badań naukowych umożliwiają prowadzenie specjalizacji oferowanych do wyboru studiującym politologię w UG. Ich nazwy są zbieżne z kierunkami prowadzonych zespołowo lub indywidualnie prac badawczych.

Studenci politologii włączani są do prowadzonych badań naukowych poprzez koła naukowe, które otrzymują wsparcie merytoryczne i finansowe ze strony władz Wydziału Nauk Społecznych i Instytutu Politologii. Potwierdziły to wypowiedzi członków takich kół w trakcie spotkania zespołu wizytującego ze studentami. Każde koło ma opiekuna naukowego. Jest nim pracownik naukowo-dydaktyczny Wydziału. Obecnie, studenci ocenianego kierunku zainteresowani rozwojem naukowym skupieni są w Studenckim Kole Naukowym „Kratos”, Studenckim Kole Naukowym „Politicus”, Studenckim Kole Naukowym „Geopolityki” oraz Studenckim Kole Naukowym „Convertum”. Ich działalność koncentruje się na organizowaniu wykładów połączonych z dyskusją, seminariów oraz czynnym uczestnictwem w konferencjach organizowanych przez Instytut Politologii. W ostatnim roku wymienione koła zajmowały się m.in.: organizacją spotkań z politykami, znanymi dziennikarzami oraz ważnymi przedstawicielami administracji publicznej; współorganizacją "Dni Europejskich" na Uniwersytecie Gdańskim; wykładów ze znanymi

specjalistami (np. wykład Janusza Lewandowskiego na temat "Budżetu Polski na lata 2014-2020") oraz uczestnictwem w Bałtyckich Festiwalach Nauki.

Członkowie kół naukowych publikują artykuły naukowe oraz popularno – naukowe w pracach zbiorowych, będących rezultatem konferencji organizowanych przez Instytut. Przykładem jest książka pt. „Tożsamość. Polityka. Biznes. Kobiety w przestrzeni publicznej”. Studenci są także autorami kilku artykułów w czasopiśmie „Studia Gdańskie” (*Problematyka relacji polsko-litewskich w świetle teorii mimetycznej René Girarda, Homo Bioelektromimeticus. System pojęć i hipotez modelowych*). Studentów włącza się także do zespołów badawczych realizujących granty - na temat *Uniwersytet jutra: umiędzynarodowienie kształcenia w Uniwersytecie Gdańskim poprzez współpracę z Uniwersytetem Houston - Downtown*. **Da się jednak zauważyć zmniejszające zainteresowanie studentów pracą w kołach naukowych, czemu władze Instytutu Politologii powinny przeciwdziałać.**

Przedstawiciele Kół Naukowych obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wskazali, że otrzymują wszelkie potrzebne im wsparcie merytoryczne oraz formalne.

Instytut Politologii prowadzi współpracę naukową i dydaktyczną z innymi uczelniami krajowymi i zagranicznymi. Polega ona na: a) udziale nauczycieli akademickich ocenianego kierunku w zespołach badawczych z udziałem naukowców z innych krajowych i zagranicznych ośrodków akademickich. Rezultatem takiej aktywności są rozdziały autorstwa pracowników Instytutu Politologii w pracach zbiorowych wydawanych w innych ośrodkach akademickich, co potwierdzają przedstawione wykazy publikacji; b) udziale zatrudnionych w Instytucie Politologii w krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych; c) organizowaniu seminariów naukowych z udziałem przedstawicieli krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych. W latach 2009-2014 Instytut Politologii zorganizował 21 konferencji i sympozjów, w których uczestniczyli goście z większości krajowych ośrodków politologicznych. Jednak z wymienionej liczby konferencji tylko dwie miały charakter międzynarodowy.

Słabszą stroną ocenianego kierunku jest mała liczba studentów i nauczycieli akademickich biorących udział w wymianie międzynarodowej. W latach 2011–2014 w takiej wymianie uczestniczyło tylko 7 studentów, w tym 6 w ramach Erasmusa i dwóch wykładowców. Instytut w tym samym okresie gościł 5 studentów zagranicznych. Przyczyną tego jest **mała liczba pozyskanych uczelni partnerskich** (np. w ramach programu Erasmus + są to tylko dwie szkoły wyższe) **oraz symboliczna oferta zajęć prowadzonych językach obcych.** Instytut Politologii oferuje tylko dwa przedmioty prowadzone w języku angielskim. W trakcie spotkań ze studentami i pracownikami zwrócono uwagę na inną jeszcze barierę ograniczającą rozmiary współpracy międzynarodowej, którą są **rosnące koszty i małe możliwości jej dofinansowania ze strony UG.** Natomiast na wysoką ocenę zasługuje współpraca Instytutu Politologii z instytucjami gospodarczymi i społecznymi. Jego pracownicy współpracują indywidualnie lub zespołowo przy realizacji najczęściej projektów badawczych m.in. z: Urzędem ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych; Muzeum Stutthof – Oddział w Sopocie; Urzędem Miasta Gdańska; Urzędem Miasta Gdyni; Nadbałtyckim Centrum Kultury; Europejskim Centrum Solidarności; Szwajcarskim Program Współpracy z Nowymi Krajami Członkami UE; Rządowym Programem na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS); Muzeum Historii Polski oraz Instytutem Pamięci Narodowej. Rezultatem tej współpracy jest pozyskiwanie dodatkowych środków na badania naukowe oraz możliwość zapewniania studentom atrakcyjnych miejsc praktyk. Do realizacji części projektów włączani są także studenci.

Zasięg, tematyka oraz ilość badań naukowych, organizowanie konferencji wskazuje na to, że Instytut Politologii występuje w roli stymulatora życia naukowego w skali regionalnej, krajowej nieco mniej międzynarodowej. W pracy dydaktycznej wykorzystywane są publikacje wyników prac badawczych pracowników – zarówno w formie monografii, jak i artykułów zamieszczonych w periodykach naukowych. Warto jednak podkreślić, iż **procent publikacji międzynarodowych jest niewielki.**

Przy ocenie jakości kształcenia na kierunku politologia w UG, którą PKA przeprowadziła w 2009 r., nie sformułowano zaleceń dotyczących oddziaływania prowadzonych badań naukowych na proces rozwoju kierunku.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Wydział Nauk Społecznych prowadzi badania naukowe w obszarze nauk społecznych. Ich rezultaty są publikowane i wykorzystywane w procesie dydaktycznym. Kierunki prowadzonych badań odpowiadają specyfice studiów politologicznych, która przejawia się w specjalnościach oferowanych studentom studiów pierwszego i drugiego stopnia. Zainteresowania badawcze wykładowców ocenianego kierunku oraz ich rezultaty mieszczą się w zainteresowaniu dyscypliny nauki o polityce lub innych dyscyplin z obszaru nauk społecznych. Przyczyniają się one do uzyskania założonych efektów kształcenia oraz służą doskonaleniu poziomu nauczania na ocenianym kierunku. Studenci mają możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej. Wydział w pełni spełnia wymogi rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.

Wydział prowadzi współpracę naukową i badawczą z innymi uczelniami krajowymi i zagranicznymi. Współpraca międzynarodowa przyczynia się do wzbogacenia procesu kształcenia na kierunku politologia. Studenci mają możliwość udziału w wymianie międzyuczelnianej, jednak **mała liczba partnerów zagranicznych zdecydowanie ogranicza rozmiary takiej wymiany. Zaleca się podjęcie starań w celu zwiększenia aktywności programu Europa +.**

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów

Warunki rekrutacji zostały ustalone w Uchwale nr 27/13 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 25 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków i trybu rekrutacji kandydatów na studia stacjonarne i niestacjonarne w Uniwersytecie Gdańskim. Senat ustalił wytyczne dla rad podstawowych jednostek dotyczących uchwalania planów studiów i programów kształcenia oraz opisywania ich realizacji i oceny rezultatów, zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Uchwała nr 26/14 z dnia 27 marca 2014 roku). Przyjęte zasady rekrutacji zapewniają należytą rekrutację kandydatów w obszarze nauk społecznych i humanistycznych. Zapewnione są równe szanse kandydatów, a także ciągłość kształcenia pomiędzy poziomem pierwszym i drugim.

W ocenie studentów zasady rekrutacji nie do końca są w stanie umożliwić dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia, wskazywali na spotkaniu z ZO, że dobrym rozwiązaniem byłoby

wprowadzenie rozmowy kwalifikacyjnej, która pozwoliłaby na ocenę stopnia zainteresowania naukami politologicznymi kandydatów.

Regulacje rekrutacyjne nie zawierają zapisów dyskryminujących kandydatów.

2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen

System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia transparentność formułowania ocen. Wymagania są wystandaryzowane, system ocen jest przejrzysty. Potwierdzają to także studenci, którzy wiedzą, co należy umieć, aby uzyskać odpowiednią ocenę. Nauczyciele akademicy umożliwiają wgląd do ocenionych prac pisemnych i konsultują ewentualne wątpliwości.

3) Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów

Zapewnia się możliwość uczestniczenia w programie Erasmus, jednak studenci korzystają z tego raczej niechętnie - w roku akademickim 2012/2013 czterech studentów, a w 2014/2015 - dwóch. Jako przyczynę takiego stanu rzeczy wskazuje się małą liczbę miast, do której można wyjechać oraz niską atrakcyjność regionów (Słowenia, Włochy), barierę finansową oraz językową. Studenci wskazali, że podczas spotkania dla studentów pierwszego roku są oni informowani o możliwości wyjazdu, jednak na latach późniejszych brak jest spotkań informacyjnych tego dotyczących.

Mobilność międzynarodowa studentów jest słabo rozwinięta także w związku z dość znikomym wykorzystaniem możliwości finansowych, jakie daje np. program Erasmus. Niewiele jest umów podpisanych z zagranicznymi uczelniami. Brakuje profesorów wizytujących. Studenci nie wykorzystują więc w pełni możliwości rozwoju oferowanych przez współczesne europejskie uczelnie.

4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia

Nauczyciele akademicy udostępniają materiały dydaktyczne wykorzystywane na zajęciach. Poszczególne roczniki mają założone elektroniczne skrzynki pocztowe, na które przesyłane są prezentacje czy notatki. Nauczyciele akademicy są obecni w terminie wyznaczonych dyżurów, kontaktują się ze studentami także za pomocą e-maili oraz w formie telefonicznej. Studenci mają możliwość konsultacji nie tylko w wyznaczonym dyżurami czasie, ale także po indywidualnym uzgodnieniu terminu. Zapewnia się wybór promotora pracy dyplomowej za pośrednictwem systemu informatycznego. Podczas spotkania z ZO PKA studenci zasugerowali, że przy wyborze promotora, który związany jest z konkretną specjalnością pierwszeństwo powinni mieć studenci z nią związani. Zdaniem studentów informacje zawarte w sylabusach są dla nich przydatne, a sylabus w takiej formie jest bardzo pomocny. Studenci do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia są motywowani za pomocą instrumentów zagwarantowanych ustawowo (stypendium rektora dla najlepszych studentów), jak również poprzez indywidualne działania nauczycieli akademickich. Podczas zajęć dodatkowo gratyfikowana jest szczególna aktywność, działalność na polu naukowym czy aktywne uczestniczenie w kołach naukowych. Trud studentów jest doceniany poprzez proponowanie im włączenia się w badania naukowe czy pomoc w rozwijaniu ich pasji czy zainteresowań. Studenci

mają dostęp do wszelkich form pomocy materialnej oferowanej przez ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym. Przedstawiciele studentów uczestniczą w pracach komisji stypendialnej. Znane są kryteria przyznawania form pomocy, terminy składania wniosków oraz sposób ich wypełniania. Studenci angażują się w akcje charytatywne, kulturalne oraz społeczne. Samorząd studentów organizuje wyjazd adaptacyjny dla pierwszego roku. Na polu kulturalnym i społecznym szczególnie aktywni są studenci Kół Naukowych, którzy biorą udział w Nocy Naukowców, organizują spotkania ze znanymi osobami świata nauki czy polityki.

Podczas spotkania z ZO studenci bardzo pozytywnie wypowiedzieli się na temat poziomu studiów, ale postulują więcej godzin zajęć z wiodących przedmiotów, prowadzenia merytorycznych dyskusji i debat.

Studenci podkreślili, że obsługa administracyjna działa bardzo sprawnie.

Przedstawiciele Kół Naukowych wskazali, że bardzo wydłużony jest proces rejestrowania Koła Naukowego – podali przy tym przykład jednego z nich, które na decyzję o utworzeniu czekało pół roku.

ZO nie stwierdził niewłaściwości względnie systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej oraz sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów.

Uwagi ZO PKA z poprzedniej oceny jakości kształcenia nie odnosiły się do tego kryterium.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady rekrutacji są przejrzyste i nie zawierają w sobie elementów dyskryminujących jakąkolwiek grupę kandydatów, w ocenie studentów poza standardowym postępowaniem rekrutacyjnym powinna być także przeprowadzana rozmowa kwalifikacyjna.
- 2) System oceny osiągnięć zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen. Zasady oceniania są czytelne i znane studentom, funkcjonujący system oceny osiągnięć jest bardzo obiektywny.
- 3) Studenci mają możliwość korzystania z programu Erasmus, jednak **korzystają z nich nielicznie – spowodowane jest to ograniczoną ofertą ośrodków, względami finansowymi i barierą językową.**
- 4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów

- 1) *Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów*

W trosce o jakość kształcenia opracowany został Zintegrowany Model Zarządzania UG wprowadzony Uchwałą Senatu Uniwersytetu Gdańskiego nr 3/12 z dnia 26 stycznia 2012 r. Model Zarządzania Jakością Kształcenia ma wzmacniać potencjał zasobowy Uczelni. Zakłada się, że jakość jest rezultatem pracy wszystkich pracowników Uczelni, wpływa na jakość badań

naukowych, kształcenia czy usprawnienia procesu edukacji. Uczelniany System Zapewnienia Jakości Kształcenia w UG wprowadzono Uchwałą Senatu z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie wprowadzenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Zasady funkcjonowania elementów **Systemu Jakości Kształcenia Uniwersytetu Gdańskiego**, określają zarządzenia Rektora: Zarządzenie nr 48/R/10 Rektora UG z dnia 31 maja 2010 roku w sprawie zasad funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia na Uniwersytecie Gdańskim, Zarządzenie nr 49/R/10 Rektora UG z dnia 31 maja 2010 roku w sprawie składu Uczelnianego i Wydziałowych Zespołów ds. Zapewniania Jakości Kształcenia oraz zakresu powierzanych im zadań.

System precyzuje m. in. zasady tworzenia programów kształcenia studiów, studiów doktoranckich i studiów podyplomowych, dotyczące określania i weryfikacji efektów kształcenia, procesu dyplomowania oraz oceny nauczycieli akademickich i pracowników niebędących nauczycielami akademickimi. Celem Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Społecznych UG, jest doskonalenie jakości kształcenia na prowadzonych kierunkach studiów, studiach podyplomowych i kursach. System tworzony jest z poszanowaniem doświadczeń Instytutów oraz uwzględnia dotychczasowe działania podejmowane w tym obszarze, nadając im bardziej formalny kształt. System zawiera procedury związane z jakością kształcenia na Wydziale Nauk Społecznych UG. Koordynacją prac w ramach Systemu zajmuje się Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia. Jego skład i zadania zostały określone przez Dziekana w Zarządzeniu Nr 1/2011, z dnia 16.06.2011 r., w sprawie składu Zespołu oraz zakresu powierzonych mu zadań.

Nadzór nad realizacją Systemu Jakości Kształcenia sprawuje prorektor ds. kształcenia, przewodniczy on także Funduszowi Innowacji Dydaktycznych, Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej, współpracuje z Biurem Karier, oraz Senacką Komisją ds. Jakości Kształcenia. Na Wydziale dziekan wydaje zarządzenie w sprawie powoływania Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia (zarządzenie nr 1/2011 z dnia 24 marca 2011r., zmienione zarządzeniem z dnia 1 października 2014r.) W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele studentów, doktorantów, pracowników administracji oraz z-cy dyrektorów Instytutów, w tym Instytutu Politologii. Istotną rolę odgrywa w realizacji procesu jakości kształcenia Rada Instytutu Politologii w skład której wchodzi pracownicy samodzielni, przedstawiciele pracowników administracji, studentów i doktorantów, dyrektor i zastępcy dyrektora Instytutu, oraz Rada Programowa (powołana 11 października 2012 r.) składająca się z pracowników naukowo- dydaktycznych. Nadzór nad działalnością struktur wydziałowych sprawuje odpowiednio prodziekan ds. kształcenia, oraz z-ca dyrektora Instytutu ds. dydaktycznych w sprawach dotyczących Instytutu Politologii.

W kompetencjach Uczelnianego Zespołu do spraw Zapewniania Jakości Kształcenia jest m.in:

1. Gromadzenie informacji dotyczących wydziałowych zasad i procedur związanych z oceną działalności nauczycieli akademickich (kształcenie, nauka i sfera wychowawcza), opracowywanych na wydziałach Uniwersytetu Gdańskiego.
2. Gromadzenie informacji dotyczących wydziałowych procedur związanych z działalnością sfery administracyjnej uczelni mających związek z jakością kształcenia (godziny pracy dziekanatów, sekretariatów instytutów, katedr i zakładów, dostępność informacji związanej z tokiem kształcenia, prawidłowego układania planów zajęć, sposobu załatwiania indywidualnych spraw studenckich itp.).
3. Zbieranie i opracowywanie informacji związanych z wynikami badań ankietowych, zarówno prowadzonych na wydziałach, jak i badań ankietowych zarządzonych przez Rektora.

4. Zlecenie i określanie zakresu badań wśród absolwentów Uniwersytetu Gdańskiego, zarówno studiów I, II stopnia, jednolitych magisterskich, doktoranckich, podyplomowych oraz wszelkich innych form kształcenia formalnego.
5. Koordynowanie działań zmierzających do pozyskiwania nowych akredytacji oraz uzyskiwania możliwie jak najlepszych wyników w procedurze akredytacji kierunków studiów prowadzonych na Uniwersytecie Gdańskim.
6. Coroczne sporządzanie planów działań uczelni dotyczących jakości kształcenia i przedstawianie ich do akceptacji Rektorowi.
7. Coroczne sporządzanie raportu z działań uczelni dotyczących jakości kształcenia i przedstawianie ich do akceptacji Rektorowi.
8. Przedstawianie informacji Senatowi Uniwersytetu Gdańskiego z działań dotyczących jakości kształcenia.
9. Gromadzenie i rozpowszechnianie informacji dotyczących działań Uczelni podejmowanych w zakresie stałego podnoszenia jakości kształcenia.
10. Podejmowanie bieżących, interwencyjnych działań w celu podnoszenia jakości kształcenia.
11. Wykonywanie zadań wynikających z bieżących potrzeb uczelni związanych z jakością dydaktyki.

Wydziałowy System Zapewniania Jakości Kształcenia, zawiera szereg procedur takich jak:

1. Procedura okresowego przeglądu planów i programów kształcenia.
2. Procedura oceny jakości zajęć dydaktycznych (Procedura hospitacji zajęć dydaktycznych oraz kwestionariusz hospitacji, Procedura ewaluacji zajęć dydaktycznych, Procedura kontroli rozkładu ocen w protokołach zaliczeniowych i egzaminacyjnych).
3. Zakres kompetencji i obowiązków Opiekuna Roku.
4. Procedura Procesu Dyplomowania (Procedura zatwierdzania tematów prac dyplomowych, Procedura wyłaniania recenzentów prac dyplomowych w Instytutach oraz ich zatwierdzania przez Dziekana WNS. Procedura sprawdzania prac dyplomowych programem „Plagiat”, Procedura oceny funkcjonalności procedur zatwierdzania tematów prac dyplomowych, wyłaniania recenzentów prac dyplomowych i sprawdzania samodzielności prac dyplomowych programem „Plagiat”).
5. Procedura oceny jakości pracy pracowników administracyjnych Wydziału Nauk Społecznych UG.

Do zadań Wydziałowego Zespołu i odpowiednio jednostki instytutowej należy: opiniowanie planów i programów kierunków, studiów podyplomowych, przeprowadzanie okresowego przeglądu planów i programów studiów, oceny procedury jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych, analiza wyników ankiety ewaluacyjnej, procedury kontroli systemu oceniania, przeglądu protokołów egzaminów i zaliczeń (od roku 2013/2014 obowiązek kontroli rozkładu ocen w protokołach jest realizowany przez z-cy dyrektora Instytutu Politologii), procedury procesu dyplomowania, procedury oceny pracowników administracyjnych, oceny pracy opiekunów lat.

Proces weryfikacji efektów kształcenia następuje także w trakcie konsultacji prowadzonych przez pracowników naukowo-dydaktycznych, oraz dyżuru ds. jakości kształcenia z-cy dyrektora Instytutu. Proces konsultacji z interesariuszami wewnętrznymi odbywa się poprzez wprowadzony Newsletter Instytutu Politologii, wykorzystuje się do tego celu portale społecznościowe, by poznać stanowisko absolwentów Wydziału. Z przedstawionej dokumentacji Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości i odpowiednio podległego mu zespołu instytutowego, wynika, że w ostatnim

okresie wypełniały one systematycznie nałożone zadania. W ostatnim roku Zespół Wydziału poddał analizie kwestie efektywności ankiety ewaluacyjnej, dostosowania sylabusów do wymagań KRK. **Zastrzeżenia budzi brak nazwisk studentów na listach obecności zebrań zespołu, które by potwierdzały ich udział.** Natomiast z dokumentacji Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia wynika iż na poziomie Instytutu prowadzony jest nadzór nad procesem jakości kształcenia i w sposób systematyczny prowadzone są oceny przebiegu tego procesu. W dokumentacji ZO potwierdził podjęcie tematów hospitacji zajęć, działania systemu Plagiat, efektywności oceny ankiety ewaluacyjnej, programu praktyk studenckich. Można zatem uznać, że w tym zakresie WSZJK jest efektywny. Jest także przydatny w stwierdzaniu zgodności programu kształcenia z założonymi efektami kształcenia. **Dalszego rozbudowania wymaga instytucjonalizacja relacji z otoczeniem zewnętrznym, w tym szczególnie w zakresie pozyskiwania stanowisk o charakterze opiniodawczym.** Z uwagi na fakt, że od ostatniej oceny jakości kształcenia na kierunku politologia udało się instytutowi dokonać istotnej zmiany podnoszącej jakość kształcenia, poprawić warunki i „klimat studiowania”, należy uznać, że WSZJK cechuje skuteczność w diagnozowaniu słabych stron programu kształcenia. Nie udało się jednakże uchwycić wszystkich niedociągnięć, ZO jest świadom, że rodzą się one w sposób trwały i wymagają permanentnej diagnozy. **Upowszechnienie zbiorczych informacji dotyczących wyników działań kontrolnych i naprawczych może zostać wzmocnione poprzez silniejsze zaangażowanie studentów i ich przedstawicieli.**

- 2) *W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni*

W doskonaleniu wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na kierunku *politologia* biorą udział przedstawiciele społeczności pracowników i studentów Instytutu Politologii. System ten jest wdrażany przez Instytutowy Zespół ds. Jakości Kształcenia współpracujący z Radą Instytutu i Radą Programową i realizującymi wytyczne Uczelnianego i Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. W procesie zapewnienia jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy naukowo-dydaktyczni, administracyjni, w niewielkim stopniu studenci (co znalazło potwierdzenie w dokumentacji Instytutu oraz w opiniach studentów wyrażanych podczas spotkań z ZO). **Należy doprowadzić do faktycznego udziału studentów w procesie systemu zapewnienia jakości.**

Znaczenie **interesariuszy zewnętrznych** w procesie zapewnienia jakości jest odnotowane w Misji i Strategii Uczelni, Wydziału. Jednak ich **udział w procesie zapewnienia jakości na kierunku ma charakter doraźny, realizowany poprzez konsultacje indywidualne, a nie systemowy.** Władze Instytutu zauważają ten problem i zamierzają podjąć skuteczne działania w celu jego rozwiązania.

Przedstawiciele studentów zasiadają w Radzie Wydziału, jednak (razem z przedstawicielami doktorantów) nie stanowią wymaganych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym 20 % składu tego organu. Rada Wydziału liczy od 104 członków (protokół z dnia 6 października 2014 roku) do 107 członków (protokół z dnia 4 września 2014 roku), a przedstawiciele studentów i doktorantów jest 17. (Aby spełniać wymóg min. 20% winno ich być 21). **Samorząd studentów mimo formalnego istnienia w sposób umiarkowanie aktywny angażuje się w działanie w organach kolejalnych oraz we współpracę ze studentami.**

Z list obecności posiedzeń Rady Wydziału wynika, że studenci w nich nie uczestniczą. Podczas posiedzenia w dniu 3 kwietnia 2014 roku żaden z 16 przedstawicieli studentów nie był obecny,

podczas posiedzenia w dniu 8 maja 2014 roku obecnych było 3 studentów, podczas posiedzeń w dniach 4 września 2014 roku, 6 października 2014 roku oraz 6 listopada 2014 roku reprezentacja studentów także była nieobecna.

Podczas spotkania ze studentami oraz z przedstawicielem samorządu studentów podniesione zostało, że **samorząd studencki nie angażuje się w prace na rzecz społeczności akademickiej związane z dydaktyką czy jakością kształcenia**. Studenci wskazali, że nie znają swoich przedstawicieli, nie są informowani w odpowiedni sposób o przeprowadzanych wyborach do samorządu, skutkiem czego jest bardzo niska frekwencja wyborcza.

Studenci wizytowanego kierunku dwa razy w roku akademickim wypełniają ankiety ewaluacyjne związane z poszczególnymi przedmiotami. Matryca ankiety składa się z sześciu pytań (z dwoma podpunktami), dotyczącymi m.in. tego, czy: zajęcia były prowadzone w sposób jasny i zrozumiały, czy warunki zaliczenia były jasne, czy czas podczas zajęć był dobrze wykorzystany oraz czy studenci nabyli nowe umiejętności. Pytania odnoszą się także do kultury osobistej prowadzącego, tego, czy odnosi się z szacunkiem do studentów. **Arkusze ankiet nie zawiera pytań otwartych, na które studenci mogliby odpowiedzieć w sposób opisowy, dodać komentarz.**

Po opracowaniu wyników ankiet nauczyciel akademicki potwierdza własnoręcznym podpisem, że się z nimi zapoznał. Wyniki ankiet prezentowane są studentom.

Poza sformalizowanymi ankietami studenci mają możliwość wypowiedzenia się na temat planów czy programów studiów, a także innych kwestii związanych z jakością nauczania za pomocą serwisu społecznościowego, który jest prowadzony przez pracowników Instytutu Politologii.

Dodatkowo w 2012 roku na Wydziale Nauk Społecznych powołano Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia. W jego skład poza przedstawicielami nauczycieli akademickich wchodzi także przedstawiciele studentów i doktorantów. Podczas spotkania w dniu 13 listopada 2014 roku obecny był przedstawiciel studentów, który wypowiadał się na temat związany z matrycą przygotowywanych nowych ankiet ewaluacyjnych (protokół spotkania). Podczas spotkań w dniu 26 czerwca 2014 roku, 15 maja 2014 roku, 10 kwietnia 2014 roku, 13 marca 2014 roku nie odnotowano obecności przedstawiciela studentów (protokoły spotkań).

Uwagi ZO PKA zawarte w poprzedniej ocenie jakości kształcenia nie odnosiły się do tego kryterium.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
Wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	-/+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	-/+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów. W ramach systemu dokonywane są systematyczne przeglądy programu kształcenia i jego składowych. Wprowadza się niezbędne korekty, zmiany, dostosowuje się program nauczania do nowych

przepisów prawa oraz uwarunkowań systemowych. Działania te służą doskonaleniu jakości kształcenia na kierunku *politologia*.

2) W procesie zapewnienia jakości i budowy kultury jakości uczestniczą gremia akademickie. Udział studentów i interesariuszy zewnętrznych wymaga pogłębienia.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2. Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L. p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna	X				
6	prowadzenie badań naukowych		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia)

Uczelnia zapewnia właściwe środowisko kształcenia na kierunku *politologia* poprzez zbieżność jego rozwoju z Misją i Strategią rozwoju. Uniwersytet posiada bogatą tradycję kształcenia kierunkowego, a środowisko akademickie należy do uznanych w kraju. Opracowany system nauczania oraz weryfikacji efektów kształcenia jest spójny, choć nie pozbawiony potrzeby korekt. Zapewnia się indywidualizację kształcenia, ale słabością jest mobilność krajowa i międzynarodowa. Instytut powinien rozważyć bardziej precyzyjne kojarzenie rozmiarów rekrutacji i oferty specjalności. Proces weryfikacji etapowych i końcowych efektów kształcenia nie budzi uwag krytycznych. Politologiczna kadra akademicka jest silnym filarem kształcenia, widać progres jej rozwoju, jednakże Instytut powinien w większym stopniu dyscyplinować pracowników na polu publikacyjnym, co w przyszłości powinno przełożyć się na pełniejsze tworzenie minimum kadrowego spośród osób doń zgłoszonych. Infrastruktura dydaktyczna spełnia najwyższe standardy. Słabością Wydziału i Instytutu jest bardzo niski poziom aktywności studentów poprzez ciała przedstawicielskie. Nie powinno to uchodzić uwadze WSZJK. Zaleca się włącznie WSZJK w lekturę raportu powizytacyjnego i wdrożenie konkretnych sugerowanych w Raporcie powizytacyjnym działań naprawczych.

Sporządził na podstawie raportów cząstkowych

Krzysztof Szewior

Dr hab. Krzysztof Szewior, Wrocław w dniu 13 stycznia 2015 roku.